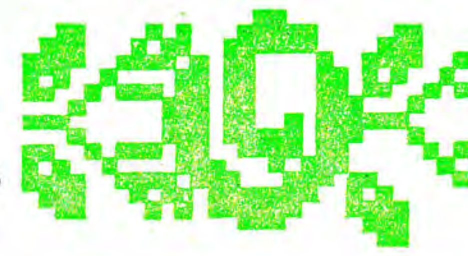

Ніва

ГОД I № 5 БЕЛАСТОК, 1 КРАСАВІКА 1956 г. ЦАНА 60 гр.

ЯНКА КУПАЛА

СПАДЧЫНА

Ад прадзедаў спакон вякоў
Мне засталася спадчына;
Паміж сваіх і чужакоў
Яна мне ласкай матчынай.

Аб ёй мне баюць казкі-сны
Вясеннія пратапіны,
І лесу шэлест верасны,
І ў полі дуб апалены.

Аб ёй мне будзіць успамін
На ліпе бусел клёкатам
І той стары амшалы тын,
Што лёг ля вёсак покатам;

І тое нуднае ягнят
Бляянне-зоў на пасбішчы,
І крык вароніных грамад
На могілкавым кладбішчы.

І ў белы дзень і ў чорну ноч
Я ўсцяж раблю агледзіны,
Ці гэты скарб не збрыў дзе проч
Ці трутнем ён не з'едзены.

Нашу яго ў жывой душы,
Як верны светак-полымя,
Што сярод цемры і глушы
Мне свеціць між вандоламі.

Жыве з ім дум маіх сям'я
І сніць з ім сны нязводныя.
Завецца-ж спадчына мая
Усяго Старонкай Роднаю.

БЕЛАСТОК. — Фрагмент гарадскога парку.

КАНСТАНЦЫЯ БУЙЛА

ЛЮБЛЮ

Люблю наш край — старонку гэту,
Дзе я радзілася, расла,
Дзе першы раз пазнала шчасце,
Слязу нядолі праліла.
Люблю народ наш беларускі,
Хаціны ў зелені садоў,
Залочаныя збожжам нівы,
Шум нашых гаяў і лясоў,
І рэчку, што імкліва воды
Нясе ў нязведаную даль.
І схілы берагоў пясчаных,
І холад чыстых яе хваль.
Люблю вясну, што ў кветкі, зелень
Аздобіць радасна зямлю.
Буслоў на гнёздах клекатанне
І спеў жаўраначка люблю,
Гарачую спякоту лета
І буру летнюю з дажджом,
Як гром грыміць, а ў чорных хмарах
Маланка зіхаціць агнём.
І час жніва душой люблю я,
І першы звон сярпоў і кос,
Як выйдуць жнеі збожжа жаці,
А касары — на сенакос.
Люблю зіму з яе марозам,
Што вокны прыбярэ ва ўзор,
І белы снег, што, ўкрыўшы поле,
Ірдзее бляскам ясных зор.
Люблю ў пагодную я ночку
Да позна на дварэ сядзець,
Сачыць за сініх зор мігценнем,
На месяц залаты глядзець.
І песню родную люблю я,
Што дзеўкі ў полі запяюць,
А тоны голасна над нівай
Пераліваюцца, плывуць.
Усё ў тым краі сэрцу міла,
Бо я люблю край родны свой,
Дзе з першым шчасцем я спазналась
І з гора першаю слязой.

ШТОТЫДНЁВІК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Агляд тыдня

У апошнім сваім фельетоне па радыё Ванда Одольская назвала сучасную палітычную сітуацыю „вясной свету".

Гэтае акрэсленне вельмі слушнае. Ды і на самай справе, цяпер мы перажываем вясну, якая прадвяшчае нам мір. Усё, што адбываецца ў палітыцы, садзейнічае змяншэнню міжнароднага напружання і мірнай працы будучых пакаленняў. Ёсць яшчэ, праўда, на свеце такія краіны, дзе не ўсе людзі з'яўляюцца вольнымі і роўнымі. Але так, як вясной ламаюцца ільды, так цяпер у свеце ламаюцца ланцугі каланіялізма і нявольніцтва.

Толькі на працягу апошніх месяцаў з путаў каланіяльнай залежнасці вызваліліся такія краіны як: Мароко, Судан і Туніс. За справу свабоды і незалежнасці змагаюцца патрыёты Алжыра і Кіпра.

Трэба прызнаць, што іх барацьба мае вялікія шансы перамогі. Зараз народы ўсяго свету, усе простыя людзі, ад усяго сэрца падтрымліваюць тых, якія змагаюцца за свабоду і незалежнасць.

Чаканы візіт

Вясну ў палітыцы прадвяшчаюць не толькі трэшчыны на шкарлупе каланіялізма і імперыялізма. Гэтую вясну прадвяшчаюць змены ва ўзаемаадносінах паміж вялікімі дзяржавамі свету. У час славутай жэнеўскай канферэнцыі старшыні ўрадаў чатырох дзяржаў пераканаліся ў карыснасці асабістых размоў і кантактаў. З таго часу ідэя асабістых кантактаў знайшла шмат прыхільнікаў.

Зараз сусветная прэса ўдзяляе шмат увагі вызначанаму на другую палавіну красавіка візіту кіраўнікоў СССР у Лондане. Усе англійскія газеты жыва каменціруюць справы адносна прыезду Булганіна і Хрушчова ў Лондан. Англійская прэса пры гэтай нагодзе робіць шматлікія здагадкі і меркаванні. А вось думка аднаго з прэсавых агенцтваў наконт будучай сустрэчы кіраўнікоў СССР і Вялікабрытаніі: „Урадавыя колы Вялікабрытаніі чакаюць непасрэдных савецка - брытанскіх размоў, (першых ад 1942 г.), якія могуць аказацца нават больш важнымі ад размоў паміж Вялікай Чацвёркай у ліпені, мінулага года ў Жэневе. Адбудуцца яны ў атмасферы не так афіцыйнай, як гэта было ў Жэневе".

ЗША супраць разбраення

У атмасферы „вясны ў палітыцы" працавала ў Лондане Падкамісія Арганізацыі Аб'яднаных Нацый па разбраенню. Упершыню ў гісторыі, у работах гэтай падкамісіі ўдзельнічала Францыя і Вялікабрытанія. Яны выступілі з супольна апрацаваным праектам разбраення, што супярэчыць імкненням ЗША. Работа Падкамісіі праходзіла ў абсалютнай тайнасці, але ўжо нават на падставе інфармацый пранырлівых заходнееўрапейскіх журналістаў вынікае, што франка-брытанскія прапановы з'яўляліся досыць рэальнымі і прадугледжвалі рэальнае разбраенне і забарону атамнай зброі.

Не да спадобы было гэта дэлегатам ЗША, якія і ў далейшым баранілі тэорыю „кантролю без разбраення". Кантроль без разбраення на практыцы азначае гонку ўзбраенняў

Работы Падкамісіі па разбраенню паказалі, што ЗША нават і не імкнуцца маскаваць сваіх варожых адносін да праблемы разбраення. Прадстаўнікі ЗША востра крытыкавалі англа - французскій праект разбраення і не згаджаліся з яго палажэннямі толькі таму, што існавала ў гэтых прапановах магчымасць рэальнага разбраення.

Падарожжы пана Далеса

Мінулы тыдзень прынёс рад няўдач пану Далесу, статс-сакратару ЗША. Нядаўна закончыў п. Далес двухтыднёвае падарожжа па краінах Азіі.

Мэтай гэтых падарожжаў з'яўлялася ўмацаванне аўтарытэту ЗША ў азіяцкіх краінах. Аднак нельга сказаць, што пан Далес гэту мэту дасягнуў. У найвялікшай краіне Азіі — Індыі, яго прыём адбыўся ў „лядовай атмасферы", як гэта акрэсліла англійскае агенцтва Рэйтэра.

Падобна сустрэлі яго і на Цэйлоне. У Японіі п. Далеса прывіталі дэманстрацыямі супроць амерыканскіх выпрабаванняў атамнай і вадароднай зброі, толькі заўзятыя прыхільнікі яго палітыкі — Лі Сын-Ман, Чан Кай-Шы і Нго Дзін-Дз'ем — зрабілі яму гарачую сустрэчу. Гэтае гарачае прывітанне з'яўляецца вынікам супольнасці мэт. Зненавіджаныя чалавецтвам падпальшчыкі новай вайны сардэчна прынялі свайго амерыканскага апекуна.

Гэтыя сардэчныя прыёмы аднак не кампенсуюць халоднага прыёму у Індыі і Цэйлоне. Вельмі трапна гэта акрэсліла агенцтва Юнітэйд Прэс, пішучы. „У сучасны момант ЗША трацяць свае ўплывы ў Азіі"...

Наглядальнік

Магутны флот

Як паведамляе агенцтва Рэйтэра з Лондана, тут „пры падтрымцы амерыканскіх бізнэсменаў „кучка польскіх рэакцыйных эмігрантаў стварыла „свой уласны" гандлёвы флот у складзе аднаго карабля. Гэты карабель будзе курсіраваць на лініі Лондан — Н'ю Йорк пад флагам Панамы.

АДМІРАЛЫ...

Трэба меркаваць, што ў першым-жа рэйсе ў Злучаныя Штаты будзе дастаўлены і аддаты ў архіў дзяржаўнага дэпартамента ўвесь груз эміграцкіх надзей на адбудову капіталізма ў Польшчы.

III КАНФЕРЭНЦЫЯ СЭД

(Нямецкай Сацыялістычнай Партыі Еднасці)

III Канферэнцыя СЭД з'яўляецца адной з важнейшых падзей апошніх дзён. Мае яна вялікае значэнне не толькі для Нямецкай Дэмакратычнай Рэспублікі, але і для ўсёй Нямеччыны, для ўсіх працоўных немцаў. На канферэнцыі пастаўлены справы, якія хвалююць нямецкі народ, справы, якія датычаць кожнага немца, ці ён жыве ў ДРН, ці ў ФРН. Якія-ж гэта справы?

Адной з асноўных праблем, якія паставіла канферэнцыя, гэта справа адносін СЭД да СПД (Сацыялістычнай Партыі Нямеччыны).

I Сакратар ЦК СЭД Вальтэр Ульбрыхт у справаздачным дакладзе гаварыў: „Мы гатовыя зрабіць усё, што у нашай магчымасці, каб давесці да збліжэння між СЭД і нямецкай сацыяльдэмакратыяй".

Далей Вальтэр Ульбрыхт сказаў: „Па многіх пытаннях ёсць між намі розніца. Трэба аднак-жа пачынаць ад таго, што злучае паасобныя рабочыя групы ў Нямеччыне. А злучае іх перш за ўсё супольная барацьба супраць рэмілітарызацыі Заходняй Нямеччыны і яе ўдзелу ў НАТО, барацьба з гітлераўцамі, якія ёсць яшчэ ў дзяржаўным апараце і ў грамадскім жыцці, барацьба за эканамічныя і сацыяльныя справы Праграма, апрацаваная заходненямецкімі прафсаюзамі, выражае імкненні працоўных немцаў". Таму і ёсць магчымасць разам весці барацьбу за супольную справу.

Па другое — III Канферэнцыя СЭД абмяркоўвае, пяцігадовы план развіцця народнай гаспадаркі Нямецкай Дэмакратычнай Рэспублікі. І гэтая справа мае вялікае значэнне не толькі для жыхароў ДРН але і для працоўных усёй Нямеччыны.

У канферэнцыі ўдзельнічаюць прадстаўнікі кіраўніцтваў СПД, заходненямецкага „цэнтра прафсаюзаў і прадстаўнікі паасобных прафсаюзаў.

Яны знаёмяцца з дырэктывамі другой пяцігодкі і ўнясуць свае ўвагі, якія будуць выкарыстаны пры канчатковай апрацоўцы плана. Такія падыходы з боку СЭД да СПД мае вялікае значэнне не толькі для рабочага руху. Мае гэта значэнне і для цэласці адносін ДРН і ФРН.

Гэта слушны шлях да аб'яднання Нямеччыны. Ідэю аб'яднання можна ажыццявіць толькі тады, калі будзе праводзіцца цеснае супрацоўніцтва паміж партыямі і рабочымі арганізацыямі. „У Нямеччыне — гаварыў В Ульбрыхт сёння існуюць дзве дзяржавы, якія прадстаўляюць дзве палітычна - гаспадарчыя сістэмы вядучыя між сабой барацьбу.

СЭД выказваецца не толькі за іх мірнае спаборніцтва і супрацоўніцтва".

Цікава прадстаўляецца далейшае развіццё ДРН у другой пяцігодцы. Перад ДРН стаяць перш за ўсё заданні пашырэння здабычы бурага вугля, жалеза, каляровых металаў, хімічнай прамысловасці і будаўніцтва станкоў.

У пяцігодцы ў шырокіх маштабах будзе выкарыстоўвацца атамная энергія ў прамысловасці, будзе ўводзіцца механізацыя і аўтаматызацыя.

Шырока будзе ўводзіцца новая тэхніка і ў сельскую гаспадарку.

Партыя ставіць перад сабой задачы далейшага развіцця калектыўнай гаспадаркі ў вёсцы, будовы машынна - трактарных станцый.

Далей тав Ульбрыхт заявіў, што ЦК СЭД выступіць да ўрада і парламента ДРН з прапановай стварэння ўмоў пераходу ў пяцігодцы на 7-мі гадзінны дзень працы, а ў некаторых галінах гаспадаркі на 40-гадзінны тыдзень працы.

У тым-жа часе на 30 працэнтаў узрастуць рэальныя заработкі працоўных,

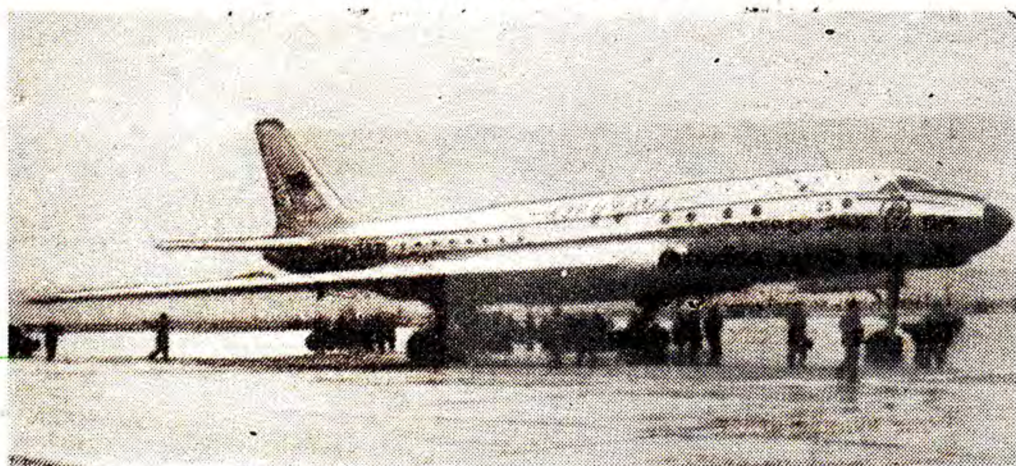
Канферэнцыя абмеркавала вывады, якія вынікаюць для СЭД з рашэнняў XX З'езда КПСС. Адносіцца гэта перш за ўсё да спраў калектыўнага партыйнага кіраўніцтва, умацавання унутрыпартыйнай дэмакратыі, развіцця крытыкі з боку радавых членаў партыі і ўсіх працоўных.

У справе аб'яднання Нямеччыны В Ульбрыхт заявіў „Нашы вывады такія, што могуць іх прыняць не толькі рабочыя але і пэўныя колы буржуазіі, выключаючы групы манапалістаў, юнкераў і рэваншыстаў. Не дамагаемся ў сучасны момант сацыялістычных пераўтварэнняў для ўсёй Нямеччыны Але заяўляем што пры аб'яднанні Нямеччыны сацыялістычныя здабычы ДРН павінны быць утрыманы. Яны з'яўляюцца прадпасылкай мірнага і дэмакратычнага развіцця ўсёй Нямеччыны".

М. М.

ПЕРШЫ ЗАМЕЖНЫ РЭЙС

СОВЕЦКАГА РЭАКТЫЎНАГА ПАСАЖЫРСКАГА САМАЛЁТА „ТУ-104"

На здымку: Самалёт „ТУ 104" у Лондане.

22 сакавіка ў сувязі з падрыхтоўкай да візіту ў Англію таварышаў Н А Булганіна і Н С Хрушчова, прыбыла ў Лондан на рэактыўным пасажырскім самалёце „ТУ—104" група совецкіх прадстаўнікоў.

Англійскі друк удзеляе шмат увагі новаму совецкаму пасажырскаму самалёту. Англійскія газеты характарызуюць яго як найбольш дасканалы, абцякальны, разлічаны на 50 месц пасажырскі самалёт. У далейшым яны ўказваюць, што самалёт „ТУ — 104" з'яўляецца больш умяшчальным і выгодным, чым любы сучасны заходнееўрапейскі самалёт.

Галоўны маршал англійскай авіяцыі Філіп Жубэр дэ ля Фэрт заявіў, што ён яшчэ не бачыў у заходніх краінах падобнага гэтаму самалёту. Авіяцыйны аглядальнік Томпсан піша: „Расія здзівіла Захад, паказваючы самалёт „ТУ — 104".

24 сакавіка газета „Дэйлі тэлеграф энд Морнінг пост" у сувязі з прыбыццём у Лондан самалёта „ТУ — 104" пісала: „Рэактыўны самалёт, на якім прыбылі совецкія прадстаўнікі, можа пахіснуць веру Захада ў тое, што Расія ў тэхнічных адносінах з'яўляецца адсталай.

Газета „Ньюс кронікл" у рэдакцыйным артыкуле піша: „Расія пачынае вырабляць усё — ад невялікіх аўтамашын да цывільных самалётаў, ад трактараў да нафтабураў Гэта можа непасрэдна, а нават і рашучым чынам уплынуць на замежны гандаль. Яна ўмела вырабляе ўсё тое, ў чым адчувае зараз вострую патрэбу Сярэдні Усход і Азія.

Совецкі Саюз уступіў у эру суіснавання ў абставінах спаборніцтва Амерыка і Англія павінны адмовіцца ад некаторых сваіх лозунгаў і падумаць аб тым, якое сур'ёзнае спаборніцтва чакае іх у гэтым суіснаванні".

У Варшаве адбылася нарада перадавікоў вырошчвання кукурузу ў ПГР-ах.

У нарадзе ўдзельнічалі перадавікі вырошчвання кукурузы, рацыяналізатары і перадавікі працы.

На здымку: Лепшыя кіраўнікі ПГР-аў (злева) Л. Палянскі, кіраўнік ПГР Кжэчын Вялькі (пав. Любань). Гэты ПГР здабыў першае месца ў краіне па вырошчванню кукурузы. Генрых Цесельскі, кіраўнік ПГР Чэрніца Дольна (павет Гура). У ПГР Кжычын Дольны сабрана 124,1 цэнтнера кукурузы з гектара, а ў ПГР Чэрніца Дольна — 102 цэнтнеры.

КАНТАКТ

Дрэнна яму спалася... Балела галава. Па-першае, таму, што яшчэ не выветрылася віно, а па-другое, весткі, якія надыходзілі з усёй краіны, не прадвяшчалі спакою і на наступную ноч. І якая карысць з таго, што ягоная жандармерыя падаўляе кожную праяву народнага супраціўлення, што арыштоўвае студэнтаў, што турмы перапоўнены?... 15 год панавання... і нічога...

Генерал Франко цяжка ўздыхнуў і... раптам на яго твары з'явілася ўсмешка задаволенасці.

— Ёсць... — крыкнуў ён узрадаваны.

— Я пакажу ўсяму свету, што ў мяне рай, а не тэрор, што я, каўдылло, з народам жыву добра і смела магу называцца любімым народным правадыром. Я ім пакажу...

Іспанскі дыктатар хутка выскачыў з ложка і нервовым рухам націснуў кнопку званка.

У спальню ўвайшоў Дон Хозэ майордом — правая рука генерала Франко.

— Паслухай, мой даражэнькі — сказаў Франко — хутка падрыхтуй усё да ад'езду... Дзесь у прамысловы горад, туды, дзе знаходзіцца гэты іхні рабочы клас, напрыклад у шахту. І зразумела, скліч рэпарцёраў, прадстаўнікоў прэсы, радыё і фільма. Трэба, каб было шмат шуму, шмат здымак, каб увесь свет бачыў мяне сярод рабочых, вясёлых, задаволеных з мяне, з сябе і з жыцця. Ну, хутчэй, не трась часу!

І паехалі.

Надвор'е стаяла прыгожае, моцна свяціла іспанскае сонца. Шахцёры падрыхтавалі свайму ўладару прыём, якога ён не спадзяваўся.

Яшчэ ля ўвахода, насустрач генералу высыпаў натоўп урачыста настроеных шахцёраў, якія з энтузіязмам яго віталі Гутаркі праходзілі ў сардэчнай і мілай атмасферы. Франко вырашыў яшчэ больш збілізіцца з народам. — Няхай мне дадуць шахцёрскую вопратку Я хачу ў руднік спусціцца. Хачу зблізку пазнаёміцца з працай маіх дарагіх шахцёраў.

Неадкладна падалі яму рабочую вопратку. Франко, пе-

раадзеўшыся, падышоў да аднаго шахцёра.

— Ты, брат, выглядаеш на вопытнага шахцёра. Хадзем, вядзі, паказвай... Спускаймася ў штольню.

Шахцёр, да якога звярнуўся генерал, паказаў яму дарогу ў шахту. Увайшлі яны ў ліфт і праз некалькі мінут апынуліся ў цёмным, вугальным калідоры.

— Чаму тут так цёмна?.. Дзе-ж знаходзіцца кантакт?... Запалі, даражэнькі, святло, я хачу разглядзецца па гэтым вашым падземным царстве...

Ну?.. Чаго яшчэ чакаеш? Хутчэй запальвай, бо шкода часу!..

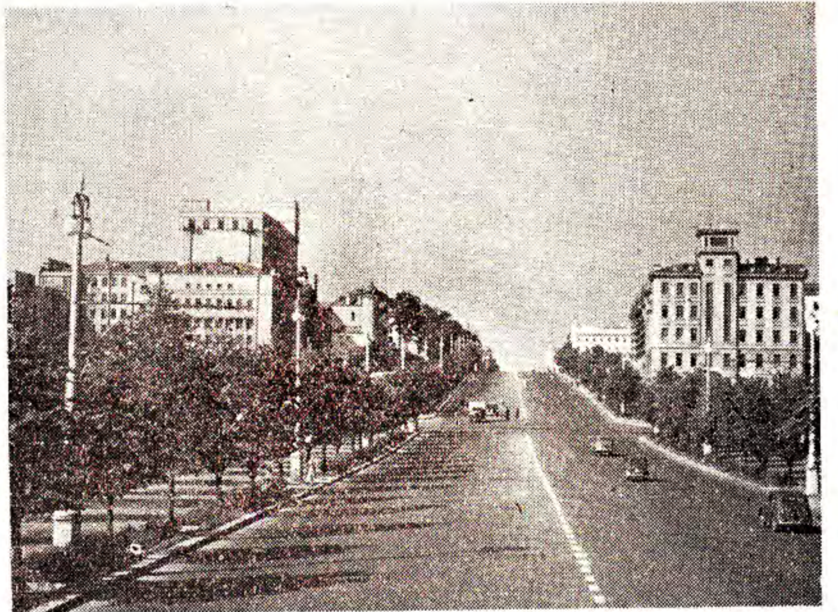
Шахцёр, нахіліўшыся да вуха дыктатара, шапнуў: „Выбачайце, ваша правасхадзіцельства, я таксама не ведаю, дзе знаходзіцца кантакт Я не з'яўляюся шахцёрам, а толькі пераапранутым жандарам... Перад прыездам вашага правасхадзіцельства, мы арыштавалі ўсіх шахцёраў, каб не было варожых маніфестацый...

На другі дзень паплылі ў свет інфармацыі, артыкулы і здымкі аб сардэчным прыёме шахцёрамі іспанскага дыктатара.

ЮМО

З Совецкай БЕЛАРУСІ

Гітлераўскія акупанты пакінулі гарады ў руінах. Аднак савецкі народ сваёй творчай працай ліквідаваў сляды ваенных разбурэнняў.
На здымку бачым адбудаванне вуліцы Сталіна ў Мінску, якая мае 8 клм даўжыні.

На прадвесні

М. РЭЛІН
старшыня калгаса «Герой» Гродзенскага раёна.

XX з'езд КПСС паставіў новыя адказныя задачы па далейшаму развіццю калгаснай вытворчасці. У 1960 годзе валавы збор збожжа неабходна давесці да 11 мільярдаў пудоў, значна павялічыць вытворчасць мяса і малака, ільну, цукровых буракоў, бульбы, гародніны і іншых сельскагаспадарчых прадуктаў.

Горача адабраючы рашэнні партыі, калгаснікі нашай сельгасарцелі абавязаліся вырасціць сёлета 14 цэнтнераў збожжавых культур, 140 цэнтнераў бульбы і 240 цэнтнераў цукровых буракоў на кожным гектары. Дасягнуць гэтага мы зможам толькі шляхам паляпшэння апрацоўкі глебы, павышэння яе ўрадлівасці, строгага выканання ўсіх правіл агратэхнікі.

Сёлета калгасу неабходна пасеяць 700 гектараў яравых культур, у тым ліку 70 гектараў пшаніцы, пасадзіць 180 гектараў бульбы. Каб правесці гэтыя работы ў сціслыя тэрміны і захаваць усе правілы агратэхнікі, неабходна добра падрыхтавацца да веснавой сяўбы — галоўнага этапа барацьбы за высокі ўраджай.

Як вядома, асноўнай умовай павышэння ўраджаяў сельскагаспадарчых культур з'яўляецца добрае ўгнойванне глебы. Улічваючы гэта, праўленне калгаса яшчэ з восені распрацавала план вывазкі на палі гною і торфу, давяло яго да кожнай паляводчай брыгады. У брыгадах былі створаны пастаянныя групы калгаснікаў па здабычы і вывазцы мясцовых угнаенняў. У кожнай такой групе — не менш 15 — 20 чалавек, за якімі замацаваны фурманкі і неабходны інвентар.

Пастановай агульнага сходу ў калгасе ўведзена дадатковая аплата за вывазку торфу на палі (за тонакілометр налічваецца адзін рубель). Такая мера заахвочвання павысіла працоўную актыўнасць калгаснікаў. Цяпер на гэтых работах штодня занята да 80 фурманак. За дзень калгаснікі вывозяць і складаюць у бурты 80 — 100 тон гною і торфу. Пад пасевы яравых ужо вывезена звыш 7 тысяч тон мясцовых угнаенняў (80 працэнтаў да плана).

Добра рыхтуюцца да веснавой сяўбы калгаснікі другой паляводчай брыгады, якую ўзначальвае Уладзімір Севасц'ян. На вывазцы мясцовых угнаенняў тут штодня працуе пастаянная група з 20 чалавек. Дружна працуе і першая паляводчая брыгада, якую узначальвае Якім Сухоцкі.

Актыўна ўдзельнічаюць маладыя хлебаробы ў падрыхтоўцы да сяўбы яравых. Па рашэнню камсамольскай арганізацыі ў калгасе створаны тры камсамольска - маладзёжныя групы па нарыхтоўцы ўгнаенняў.

Па ініцыятыве перадавых хлебаробаў у сельгасарцелі пачаліся збор і вывазка на грамадскія палі ўгнаенняў, што знаходзяцца ва ўласных дварах калгаснікаў. Акрамя таго, сабрана 10 тон драўніннага попелу для падкормкі пасеваў.

Народная прыказка гаворыць: «Ад дрэннага семя не чакай добрага племя». На падрыхтоўку насення мы звярнулі вялікую ўвагу. Калгас мае ўжо дастатковую колькасць насення збожжавых культур і бульбы ракаўстойлівых гатункаў. Сёлета мы поўнасцю пераходзім на гатунковыя пасевы.

У павелічэнні вытворчасці збожжа вялікая роля належыць кукурузе. Пасяўныя плошчы пад ёю расшыраюцца, у глебу будзе ўнесена дастатковая колькасць угнаенняў, што забяспечыць значнае павышэнне ўраджаю. У мінулым годзе ў нас было пасеяна 100 гектараў кукурузы. Ураджай з 30 гектараў выкарысталі для зялёнай падкормкі дойнага статку, астатні засіласавалі на зіму.

На асобных участках быў атрыман нядрэнны ўраджай зялёнай масы кукурузы — да 300 цэнтнераў з гектара. Аднак трэба сказаць, што пры вырошчванні кукурузы ў нас былі дапушчаны памылкі: на радзе ўчасткаў яе сеялі вельмі рана, у халодную глебу. У выніку пасевы былі зрэджаныя і далі мала зялёнай масы.

Сёлета мы ўлічым урокі мінулага года. У прынятых абавязацельствах калгаснікі запісалі сабраць з кожнага гектара не менш 400 цэнтнераў зялёнай масы і 35 цэнтнераў пачаткаў кукурузы ў малочна - васковай спеласці.

Пад пасевы кукурузы адводзім лепшыя землі. Створаны звенні. З прычыны таго, што на ўсе 130 гектараў, дзе намечана пасеяць кукурузу, гною не хопіць, вырашылі нарыхтаваць тысячу тон аргана - мінеральнай сумесі. Гэта дасць магчымасць пасеяць кукурузу па ўгноенай глебе на ўсёй плошчы.

Калгас «Герой» знаходзіцца недалёка ад горада. Таму вельмі важна развіваць у нас і такую галіну, як гародніцтва. Плошча пад гародам сёлета расшыраецца на 5 гектараў. Акрамя таго, калгас пасадзіць 30 гектараў ранняй бульбы. Гэта дасць магчымасць яшчэ ўлетку разлічыцца з дзяржавай па пастаўках бульбы і даць насельніцтву Гродна дадаткова сотні пудоў ранняй бульбы і гародніны.

Ужо чатыры гады спаборнічаем мы з суседнім калгасам «Прагрэс». Па традыцыі штогод перад выхадам на палявыя работы праводзіцца ўзаемаправерка гатоўнасці калгасаў да веснавой сяўбы. І сёлета такая ўзаемаправерка будзе праведзена ў канцы сакавіка або ў пачатку красавіка.

Калгаснікі нашай сельгасарцелі добра разумеюць, што лёс ураджаю залежыць ад тэрмінаў веснавой сяўбы. Можна добра ўгноіць глебу, падрыхтаваць адменнае насенне, але калі спознішся з сяўбой — недаатрымаеш многія сотні пудоў ураджаю.

Вясна 1956 года павінна стаць вясной высокай агратэхнікі. Ужо цяпер праўленне складае план палявых работ. У ім вызначаюцца тэрміны работ па кожнай брыгадзе, прадугледжаны ўсе агратэхнічныя мерапрыемствы, якія трэба ажыццявіць у дні сяўбы.

Усе збожжавыя будуць пасеяны радковымі трактарнымі сеялкамі за 7 рабочых дзён, бульбу пасадзім толькі квадратна - гнездавым спосабам. Прадугледжваюцца і такія мерапрыемствы, як паветрана - цеплавы абагрэў насення і пратручванне яго ядахімікатамі, падкормка і баранаванне азімых.

Натхнёныя рашэннямі XX з'езда Комуністычнай партыі Совецкага Саюза, хлебаробы нашай сельгасарцелі прыкладуць усе намаганні, каб правесці сёлетнюю сяўбу яравых у самыя сціслыя тэрміны і вырасціць высокія ўраджаі сельскагаспадарчых культур на ўсіх плошчах.

Будаўніцтва новых магазінаў

З кожным годам у рэспубліцы расшыраецца гандлёвая сетка спажывецкай кааперацыі. Летась у Чачэрску, Ветцы, Калінкавічах, Гарадку, Берастовіцы, Астрыне, Свіслачы, Дзержынску, Старых Дарогах і яшчэ 14 раённых цэнтрах было закончана будаўніцтва новых раймагаў. У Казлоўшчыне, Валожыне, Глыбокім і радзе іншых месц здадзены ў эксплуатацыю новыя чайныя. Сельскія пакупнікі таксама атрымалі сотні сельмагаў і іншых гандлёвых прадпрыемстваў. На вялікіх аўтамагістралях пабудаваны першыя 8 бензазапраўачных станцый.

Сёлета на будаўніцтва гандлёвай сеткі спажывецкай кааперацыі Беларусі вызначана 129,8 мільёна рублёў. Намечана пабудаваць 35 раймагаў, 169 сельмагаў, 18 культмагаў, 96 кніжных кіёскаў, 24 гаспадарчыя магазіны, 55 чайных, закусачных і г. д. У Калінкавічах, Віцебску, Магілёве і Мінску будуюцца харчкамбінаты, якія будуць перапрацоўваць гародніну і садавіну.

ПІМЕН ПАНЧАНКА

МІНСКІЯ САДЫ

Я многа бачыў слаўных гарадоў,
Дзе ў акіянах паркаў і садоў
Высокія зялёныя тунелі,
Вясёлыя аркады з руж і хмелю.
Я спачываў не раз у іх цішы,
А сум і боль не гаслі ў душы:
Палеглі ў бітве мінскія сады,
Як адшукаць любімых дрэў сляды?
Мы адшукалі шлях у родны край.
І ў светлы бор, і ў густалісты гай,
Яны нам столькі дрэў далі сюды,
Каб зноў шумелі ў Мінску скрозь сады,
Каб кожнаму: і мне, друг, і табе
Было па клёну, ліпе і вярбе.
Сады мае! Я вас мацней люблю
За ўсё, што бачыў,
Бо запомніў дзень,
Як кінулі на гэтую зямлю
І на дзяцей маіх вы першы цень.
І на маіх дзяцей і на другіх —
На нашых яснавочак дарагіх.
Таму вось ад зары і да зары
Ва ўсіх садах так многа дзетвары.
І, можа ланцужкі малых слядоў
Найлепшы ўбор і паркаў, і садоў.
І самыя разбойныя з малых
Не ўзнімуць рук ламаць галіны ў іх,
Бо разам з лета ў лета ім расці
І ў Будучыню разам ім ісці.

Другі з'езд кампазітараў Беларусі

14 сакавіка ў Мінску закончыў сваю работу другі з'езд кампазітараў БССР. На з'ездзе былі заслуханы і абмеркаваны справаздачныя даклады праўлення і рэвізійнай камісіі, а таксама садаклады аб творчасці кампазітараў рэспублікі за апошнія 8 год і аб стане музычнай крытыкі і музыказнаўства.

Дакладчыкі — старшыня праўлення Саюза совецкіх кампазітараў БССР тав. Цікоцкі, музыказнаўцы тт. Мухарынская, Цітовіч, Нісневіч і выступіўшыя ў спрэчках дэлегаты і госці з'езда адзначылі некаторыя поспехі ў творчасці беларускіх кампазітараў. Многія творы, напісаныя за апошнія гады, атрымалі шырокае прызнанне грамадскасці. Плённа працавалі кампазітары: Алоўнікаў, Аладаў, Абеліёвіч, Багатыроў, Камінскі, Падкавыраў, Цікоцкі і іншыя. Аднак творчасць беларускіх кампазітараў адстае яшчэ ад патрэбаванняў народа. Асабліва адстаюць такія важнейшыя жанры, як опера і балет, творы для народнага аркестра, масавая песня. Адстае праграмная і сімфанічная музыкі, няма аркестравых п'ес, разлічаных на масавага слухача. Мала ўдзяляецца ўвагі стварэнню рэпертуара для дзяцей. Слаба пастаўлена ў рэспубліцы прапаганда беларускай музыкі, нізкі яшчэ ўзровень музычнай крытыкі і музыказнаўства.

У спрэчках выступілі: намеснік міністра культуры БССР тав. Лютаровіч, сакратар Саюза совецкіх кампазітараў СССР тав. Малчанаў, ленінградскі кампазітар тав. Дзержынскі, рыжскі музыказнаўца тав. Граўбінь, кампазітар тав. Аладаў, інспектар ваенных аркестраў Беларускай ваеннай акругі тав. Міранович, дырэктар Маладзечанскага абласнога Дома народнай творчасці тав. Дзягайла, самадзейны кампазітар тав. Касач, кіраўнік хору сяла Азершчына Гомельскай вобласці заслужаны дзеяч мастацтва БССР тав. Лапаціна і іншыя.

З'езд выбраў новы склад праўлення і рэвізійнай камісіі Саюза совецкіх кампазітараў Беларусі і дэлегатаў на другі Усесаюзны з'езд совецкіх кампазітараў.

Старшынёй праўлення Саюза совецкіх кампазітараў БССР выбран тав. Я. К. Цікоцкі.

Совецкая ўлада шырока распаўсюджыла асвету ва ўсёй краіне. Адным з доказаў гэтага з'яўляюцца шматлікія кніжныя магазіны.
***На здымку:** У адным з кніжных магазінаў у Мінску.*

Калгасныя касы ўзаемадапамогі

У большасці калгасаў Мінскай вобласці створаны касы ўзаемадапамогі.

У сельгасарцелі імя Дзержынскага, Слуцкага раёна ўжо некалькі год працуе каса ўзаемадапамогі. Больш 600 калгаснікаў з'яўляюцца яе членамі. З кожным годам растуць яе грашовы і натуральны фонды. Цяпер фонд касы складае 277 цэнтнераў збожжа. У мінулым годзе яна аказала 30 калгаснікам дапамогу збожжам, бульбай і грубымі кармамі для жывёлы. Выдадзена зваротная дапамога членам сельгасарцелі для будаўніцтва дамоў у суме 10 тысяч рублёў. На поўным утрыманні касы знаходзяцца састарэлы калгаснік тав. Мардзвілка і інвалід тав. Бурак. Ім сістэматычна выдаюцца малако, збожжа, бульба, гародніна, садавіна і іншыя прадукты.

Фонд касы ўзаемадапамогі сельгасарцелі імя Красіна гэтага раёна складае 18 тысяч рублёў і 135 цэнтнераў збожжа.

З дапамогай касы, члены сельгасарцелі «Гігант» Грэскага раёна набываюць пуцёўкі ў санаторыі. Калгаснік тав. Сцепановіч папраўляў сваё здароўе ў Пяцігорску. Каса ўзаемадапамогі праявіла каштоўную ініцыятыву і заключыла дагавор з Беларускай курортнай канторай на набыццё пуцёвак для калгаснікаў у санаторыі і дамы адпачынку. Сёлета на курортах папраўяць сваё здароўе дзесяць калгаснікаў. Для гэтай мэты каса выдзеліла 12 тысяч рублёў.

У буракаводаў

Летась звяно Софіі Карташовай з калгаса імя Панамарэнкі, Шчучынскага раёна вырасціла на кожным з 7 гектараў па 308 цэнтнераў цукровых буракоў. Сёлета яно ўзяло абавязацельства атрымаць на кожным з 11 гектараў па 400 цэнтнераў карэнняў.

Цяпер буракаводы дзейна рыхтуюцца да вясны. Яны вывезлі на кожны гектар па 45 тон гною і торфу, сабралі 10 тон птушынага памёту для падкормкі пасеваў. Усе члены звяна вывучаюць агратэхніку вырошчвання высокіх ураджаяў цукровых буракоў.

Ф. СТАНІШЭЎСКІ

АЎТАРЫТЭТ СПРАВА НЯМАЛАВАЖНАЯ

Вільготны і густы снег ляпіў без канца. Інструктар павятовага камітэта партыі ў Бельску, тав. Лушчынскі ішоў у вёску, у якой арганізоўваўся сельскагаспадарчы кааператыў.

Ішоў ён і думаў аб тым, як пабудзіць рэвалюцыйнасць ва ўсіх членаў партыі, як лепш праводзіць растлумачальную работу сярод сялян. Хаця яму было горача і стомленасць адчувалася ў кожным мускуле, тав. Лушчынскі прыспяшаў свой крок з той думкай, што сёння на сходзе яшчэ больш сялян падпіша статут, што на гэтым сходзе можна будзе выбраць старшыню калектыўнай гаспадаркі...

Таварыш Лушчынскі ў рабочым кабінеце.

Вельмі задаволеныя былі таварышы з павятовага камітэта з дзейнасці гэтага, ужо немаладога чалавека. Сарганізаваў ён каля трыццаці сельскагаспадарчых кааператываў. Любіў грамадскую працу, працу інструктара павятовага камітэта партыі.

Цяпер таварыш Лушчынскі працуе старшынёй Грамадскай Рады Нарадовай у Маскеўцах.

Сакратар прапаганды павятовага камітэта ПЗПР тав. Цыунчык гаворыць, што трэба было-б, каб Лушчынскі далей працаваў у камітэце. Такіх людзей нам трэба.

Другі сакратар — тав Онацік гэта самае гаворыць. Нават больш.

— Дзядзька Лушчынскі, — кажа ён, — быў таленавітым арганізатарам калектыўных гаспадарак. Цяпер мы не маем такога інструктара.

— А чаму накіравалі яго на працу ў грамадскай радзе? — запытаў я.

— Ён ужо стараваты чалавек — хацелі яму палёгку зрабіць — гавораць абодва сакратары.

*

Ля стала сядзіць Лушчынскі і нешта тарапліва падлічвае. Раптам схопліваецца і ўсклікае: „Каб яго халера"! Пятнаццаць тысяч падатку! Думаў купіць мяне!

Старшыня пачырванеў ад абурэння і зноў выпусціў серыю лаянак. Потым стаў расказваць аб учарашніх прыгодах.

У Грыгораўцах да позняга вечара быў ён на сходзе. Упаўнаважаны — тав. Бондарук, абяцаў, што яго адвязуць дамоў і павёў Лушчынскага да Ткачука. Ткачук падрыхтаваў не толькі фурманку, але і нязгоршую выпіўку. Запрасіў за стол і стаў даказваць, што Лушчынскі яго сваяк.

Калі ехалі, Ткачук стаў гаварыць аб падатку.

— І тады, — кажа Лушчынскі, — я не ведаў што рабіць. — Ведаеце, вельмі-ж нясмка, прыкра, абразліва робіцца самому, калі пачынаеш разумець, што чалавек запрасіў з мэтай карысці.

Назаўтра тав. Лушчынскі, разам з работнікам Прэзідыума Грамадскай Рады тав. Кавальчуком, пастанавіў зноў паехаць у Грыгораўцы да гэтага-ж самага Ткачука, каб пераканацца, ці сапраўды Ткачук так бедны, што не можа аплочваць падатку.

Заходзяць у гумно і бачаць, што ля сцяны стаіць ахутаная саломай прыбудоўка. Кавальчук стукнуў нагой у сцяну і адразу зарохкала свіння. Адчыняюць дзверы — там не свіння, толькі парасяты.

Стукнуў у другі раз і зноў адазвалася свіння. Абышлі вакол прыбудоўкі і нідзе няма дзвярэй, нідзе ніякага следу.

Тады таварыш Лушчынскі злосна і настойліва пачаў дамагацца, каб яго „сваячка" — жонка Ткачукова паказала, дзе схована свіння.

Урэшце яна адкінула вязку саломы і паказала дзверы. Аказалася, што не адзін, а два вялікія адкормленыя вяпрукі стаялі ў глыбокай, спецыяльна дзеля гэтага выкапанай яме.

Значыць Ткачук хацеў ашукаць Грамадскую Раду, хацеў атрымаць неналежную яму палёгку ў падатку.

*

Усялякімі спосабамі кулакі прабавалі дабіцца нейкага ўплыву на Лушчынскага, а таксама іншых членаў Прэзідыума Грамадскай Рады. Прапанавалі хабары.

Аднак таварыша Лушчынскага не спакусілі яны.

— За поўлітра спірту, за грошы, не купіце народнай улады — гаварыў ён кулакам.

Таму не падабаецца кулакам і камбінатарам Грамадская Рада ў Маскеўцах, не падабаецца таварыш Лушчынскі. Таму кулакі і камбінатары ўвесь час імкнуцца падарваць у сялян яго аўтарытэт. Гавораць яны так:

— Лушчынскага прагналі з Камітэта, прагоняць і з Грамадскай Рады.

Цяжка слухаць такія словы. Асабліва многа крыўды кіпіць у душы тав. Лушчынскага, калі Павятовая Рада Нарадовая і Павятовы Камітэт партыі ў Бельску не бяруць пад увагу пастаноў Грамадскай Рады, накіраваных на вынішчэнне зла.

Цэлы год Грамадская Рада Нарадовая дабівалася, каб злучыць зямлю ў Міхаіла Ткачука ў Грыгораўцах. Але ў гэтай справе нічога не робіцца. І не толькі ў гэтай.

Лушчынскі доўга расказваў аб працы ў Грамадскай Радзе, аб тым, што гэтая праца з'яўляецца шмат цяжэйшай, чым праца інструктара павятовага камітэта.

Кожным сваім словам ён змагаўся за ўзмацненне аўтарытэту Грамадскай Рады, — органу народнай улады ў вёсцы.

Потым старшыня Грамадскай Рады расказваў, аб злачынстве ў сельскагаспадарчым кааператыве ў Вольцы Выганоўскай.

Там члены кааператыва дапусцілі, каб асыпалася 10 гектараў лубіну, не скасілі 25 гектараў траў, расцягнулі кааператыўнае сена і салому. Укралі 13 авечак і некалькі парасят.

Праўду кажучы, вельмі трудна даведацца, колькі гэты кааператыў мае свінней і авец. Бывае і так: нарадзіцца ягнятка — прападае старая авечка. Такая самая справа і з свіньмі.

Тав Лушчынскі дамагаўся, каб павятовыя ўлады памаглі пакараць вінаватых. Абяцалі, ды нічога ў гэтым напрамку не зрабілі.

Выходзіць так, як гавораць у Вольцы, што гэта Лушчынскаму найбольш трэба, што ён да ўсяго чапляецца, а павятовыя ўлады да тых спраў адносяцца абы-як.

Цяпер зразумела, чаму ў Грыгораўцах і Паўлінаве так цяжка пераконваць сялян аб лепшым жыцці ў сельскагаспадарчых кааператывах. Справа ў тым, што дрэнны суседні, сельскагаспадарчы кааператыў робіць прапаганду супроць калектыўнай гаспадаркі, а павятовыя ўлады не дапамагаюць Грамадскай Радзе, не дапамагаюць таварышу Лушчынскаму.

Мы зусім не дзівуемся жыхарам Волькі Выганоўскай, якія не вераць, што Лушчынскі можа дабіцца ліквідацыі зла. Павятовыя ўлады падрываюць аўтарытэт Грамадскай Рады і таварыша Лушчынскага. І гэта вельмі кепска.

Добра было-б, каб таварышы з Бельска абмеркавалі метады сваёй працы, метады партыйнага кіраўніцтва дзейнасцю Грамадскай Рады Нарадовай у Маскеўцах.

М. ХМЕЛЕЎСКІ

Бачыш, яму няцяжка гэтулькі ўсяго накупляць, бо ён сее кукурузу.

АДЗІН СА ШМАТЛІКІХ

У прыгожай мясцовасці раскінулася мястэчка Крынкі, у сакольскім павеце. Ваколіцы Крынак сваёй маляўнічасцю нагадваюць ваколіцы Закапанага.

У Крынках ёсць шмат добрай і ахвярнай моладзі, якая з вялікім запалам горнецца да спорту.

Нічога дзіўнага, што два — тры гады таму назад у мястэчку існавала некалькі футбольных каманд, якія разыгрывалі паміж сабой „таварыскія" матчы набітымі і да немагчымасці палатанымі мячамі. Гэтыя вясёлыя і шчырыя хлопцы нават не ўяўлялі сабе сапраўднага спорту, сапраўднай добрай футбольнай гульні.

І вось у лютым, мінулага года, ствараецца ЛЗС. На старшыню Праўлення ЛЗС, усе аднагалосна выбралі свайго лепшага таварыша Генька Крывашэя.

Новастворaная спартыўная арганізацыя нягледзячы на недастатковую апеку з боку Павятовай Рады ЛЗС і Грамадскай Рады ў Крынках, пачала сваю плённую дзейнасць. У першую чаргу трэба было мець хоць трохі грошай на спартыўныя прылады. У канцы красавіка „эльзэтэсаўцы" арганізуюць забаву, даход з якой быў прызначаны на пакупку неабходнага спартыўнага абсталявання.

Трэніроўкі адбываліся на выгане.

Маладыя спартсмены пачалі дасканаліцца, арганізацыя павялічвалася, так што ў канцы лета ахапіла амаль усіх хлопцаў мястэчка. (Шкада, што спартовы актыў ЛЗС не робіць спроб прыцягнення да спорту дзяўчат).

На павятовых спартыўных гульнях ЛЗС-аў у Саколцы, Крынкі занялі першае месца. Упартасць і сумленная праца над сабою, пачала даваць вынікі.

У сувязі з сусветным фестывалем моладзі і студэнтаў у Варшаве, сарганізавана спаборніцтвы па стральбе. Трынаццаць „эльзэтэсаўцаў" здабылa залатыя фестывальныя азнакі і каля 10 членаў срэбраныя азнакі.

Восенню каманда ўдзельнічала ў павятовых спаборніцтвах па пінг - понгу ў Саколцы, на якіх заняла 4-тае месца ў павеце. Слаба ў ЛЗС-се развіваецца шахматная секцыя. На павятовых шахматных спаборніцтвах з ЛЗС — Крынкі прысутнічаў толькі тав. Барыс Кірэўчук, які ў асабістых змаганнях заняў 4-тае месца.

На працягу цэлага сезона, Павятовая Рада ЛЗС ў Саколцы не паклапацілася аб тым, каб маладых спартсменаў забяспечыць належным спартыўным абсталяваннем. Толькі пад канец сезона здумалі прыслаць штонікі, кашулькі і трампкі. Але гэта яшчэ дарагія таварышы з Павятовай Рады, далёка не ўсё, што патрэба спартсмену.

У зімовым лыжным рэйдзе, які адбыўся ў Шудзялаве, удзельнічала каля 15 „эльзэтэсаўцаў" з Крынак. Нажаль, арганізатары гэтага-ж рэйда не прыслалі яшчэ вынікаў, на якія ўжо шмат часу чакае ЛЗС Крынкі.

У сучасны момант дзейнасць ЛЗС-са Крынкі значна аслабела. Прызваны да войска такія яго „філяры", як першы старшыня Праўлення ЛЗС тав. Крывашэй Генька, ці Дембко Казімеж.

Новае Праўленне павінна паклапаціцца аб утрыманні сістэматычнасці трэніровак.

Дзейнасцю ЛЗС-са павінна больш цікавіцца Грамадская Рада, якая магла-б значна дапамагчы ў працы ЛЗС.

Павятовая Рада ЛЗС у Саколцы, у сувязі з надыходам спартыўнага сезона абяцае прыслаць ЛЗС-у Крынкі спартыўныя прылады. На гэты раз верым, што слова сваё стрымае ў тэрміне.

К. ЯНОВІЧ

З Гайнаўкі паведамляюць ...

...Сёлета добра рыхтуецца да веснавой сяўбы ПЗГС —Гайнаўка. Да гэтага часу распрадана сельскагаспадарчым кааператывам і аднаасобным сялянам каля 457 тон мінеральных угнаенняў. Попыт на мінеральныя ўгнаенні з кожным днём павялічваецца. ПЗГС дадаткова выпісаў яшчэ 172 тоны ўгнаенняў. Добра забяспечаны вёскі гайнаўскага павета хімічнымі сродкамі для барацьбы са шкоднікамі садоў і палёў, заменнымі часцямі да машын і сельскагаспадарчымі машынамі. Попыт на атрымліваемыя ПЗГС-ам мінеральныя ўгнаенні ўзрос у параўнанні да 1955 года на 30 прац. Узрастае таксама попыт на артыкулы шырокага спажывання, тэкстыльныя вырабы і абутак. У перыяд пасяўной кампаніі ПЗГС арганізуе т. зв. аб'язны гандаль. Спецыяльныя аўтамашыны з багатым асартыментам тавараў, будуць даязджаць да аддаленых сельскагаспадарчых кааператываў і вёсак.

УСПАМІНЫ

Было гэта ў 1926 — 27 гадах, калі добры мой таварыш А. К., быў яшчэ хлопцам і вучнем Беластоцкай Настаўніцкай Семінарыі.

Побач польскай большасці, было тады ў той школе некалькі хлопцаў і дзяўчат „мужыцкае мовы і веры". У ліку гэтым быў і мой добры таварыш.

— Усе мы, — успамінаў ён, калі нядаўна мы спаткаліся, — жадалі хутчэй скончыць школу, каб прыступіць да працы і здабыць крыху грошай.

Навука адбывалася, разумеецца, на польскай мове. Аб тым, што мы беларусы, ніхто не ўспамінаў, а мы самі пытанцем гэтым не вельмі турбаваліся. Вучыліся ў польскай школе і гэта было натуральным — якжа-ж іначай?

Ды вось аднаго разу, калі пачыналі мы новы навучальны год, аказалася, што ў нашу школу прыехаў новы настаўнік.

Хто ён такі? Адкуль прыехаў? Якім будзе? Такія пытанні цікавілі ўсіх вучняў.

Новы настаўнік аказаўся вельмі добрым; было ў ім штосьці такое, што прыцягвала да яго. Часта на перапынку браў ён аднаго з нас пад руку, шпацыраваў з ім па калідоры.

Прышла чарга і на мяне.

— Скажы мне, мой даражэнькі, адкуль ты? —

Я сказаў.

— А як у вас у вёсцы людзі гавораць?

Я не знаў, што адказаць. Як-жа ў нас людзі гавораць? — думаў я — звычайна, як на вёсцы.

— А як у вас завецца, ведаеш, такая вялікая гліняная міска, што ў ёй мак труць?

— Верцеха — кажу.

Настаўнік засмяяўся шчырым, цёплым смехам. Здавалася, ўвесь ён радуецца радасцю чалавека, які знайшоў штосьці дарагое і мілае.

— Так, так — паўтараў ён смеючыся — ты праўду кажаш.

Ад таго часу гутаркі з нашым настаўнікам паўтараліся часта.

— А ты прыдзі да мяне, ведаеш дзе я жыву, — загадаў ён некалькі дзён пасля.

Я прышоў. І тут усё выяснілася. Настаўнік пачаў гаварыць да мяне на беларускай мове. Я быў вельмі здзіўлены і не знаў, што рабіць. Гаварыць „па простаму" дома з бацькам, з сябрам — гэта зразумела, але з настаўнікам, у школе?

— Не, гэта-ж непрыстойна! Настаўнік смяяўся сваім добрым смехам. — А не падумаў ты калі, што беларуская мова нічым не горшая ад польскай і іншых моў.

Аб чым і як мы яшчэ гаварылі — ужо не памятаю.

— Вазьмі вось кніжку, ды пачытай, — сказаў ён, калі я адыходзіў.

Паслушна бяру: „Якуб Колас — Творы".

Прайшоў год і для ўсіх нас было ясна: настаўнік наш — беларус. Мала таго, ён смела дзейнічае ў гэтым кірунку: сам піша на беларускай мове, распаўсюджвае беларускую мастацкую літаратуру, гуртуе вучняў — беларусаў.

— Ой, нічым добрым гэта не скончыцца — гаварылі старэйшыя вучні — будзе і яму і нам.

Дзейнасць настаўніка ўзрастала з дня на дзень. У апошнім годзе маёй вучобы мела месца вось якое здарэнне: аднойчы настаўнік сказаў мне: — Заўтра я буду выступаць публічна з беларускім дакладам. Усё ужо падрыхтавана, дазвол ўрада ёсць, адрас... — падаў дакладны адрас — вуліцу, нумар, гадзіну.

— Сам прыдзі і другім скажы.

Я прышоў, прышло нас вучняў чалавек тры, ці чатыры. Прышлі дзве старыя жанчыны, яшчэ хтось з парасонікам і гэта ўсё.

Настаўнік хваляваўся. Слухачоў вельмі мала. Але чуем — вось ідуць, ідуць з гукам па ўсходах, лезуць натоўпам. Добра, будзе нас больш. Прышлі, акінулі ўсіх нас злосным позіркам і цяжка селі ў апошніх радах крэслаў. Паліцыя.

Настаўнік не чакаў больш нікога і смела пачаў гаварыць. Гаварыў крыху хвалюючыся, але добраю беларускаю моваю.

Сёння здаецца мне, што гэта было першае публічнае выступленне на беларускай мове ў Беластоку, здарэнне — амаль гістарычнае.

Некалькі дзён пасля настаўнік жартаваў, што ніколі не бачыў гэтакай аўдыторыі — трох вучняў, дзве старухі, дзядзьку з парасонам і паўзвода паліцыі.

— Што рабіць, — смяяўся, — бывае і гэтак.

З маім настаўнікам спаткаўся я яшчэ раз, некалькі гадоў пасля ўсяго гэтага. Быў я ўжо тады сам настаўнікам. Спаткаліся мы ў вёсцы, дзе ён працаваў. Беларуская дзейнасць у Беластоку давяла яго да гэтага.

Гаварыў ён цяпер са мною, як роўны з роўным, гаварыў смела і многа. На маё пытанне: — А што далей будзе? — адказаў:

— Будзем чакаць, час пакажа.

Пад'ехала аўтамашына і трэба было развітацца.

— Бывайце здаровы, настаўнік!

— Бывай, мой дарагі!

Ад таго часу (а было гэта ў трыццатых гадах) не спатыкаліся мы больш. Прышла вайна, акупацыя; прышло вызваленне. Тыя, хто яго знаў, гаварылі, што настаўнік выехаў у Канаду... Але я не веру гэтаму. А вершы Якуба Коласа, якія ён мне падарыў, дагэтуль ёсць у мяне. На першай старонцы кніжкі, рукою настаўніка напісана: „Не забывайма адны другіх".

Мой таварыш закончыў свае ўспаміны.

— Даўно гэта было і шмат змянілася ад таго часу ў Беластоку, — сказаў я.

— Так, — адказаў ён, — пастарэлі мы ўжо, таму і ўспамінаецца той час, хоць дрэнны ён быў, калі мы былі маладымі і здаровымі.

Мы рассталіся.

Г. АНАЦІК

Андарак Тафілі

Засталося некалькі мінут да ад'езду. Паравоз ужо падчэпляны да вагонаў, стаяў, нецярпліва пасопваючы. Спозненыя пасажыры спешна уваходзілі у вагоны і займалі вольныя месцы.

Вось адчыніліся дзверы і ў вагон укацілася тоўстая, чырвонашчокая, ахутаная цёплаю хусткаю цётка. Уваходзячы яна зачапіла кошыкам за дзверы і пачала мітусіцца.

— Хутчэй, Тафіля, хутчэй, бо поезд рушыць — пачуўся за плячыма тоўстай цёткі чыйсь нецярплівы, грубы голас.

— А ты не ганяй, я і сама ведаю, што трэба хутчэй — агрызнулася цётка. Бачыш, якія вузкія дзверы, каб на іх хвароба — пралезці цяжка..., а тут яшчэ кошык зачапіўся.

— Не хвалюйся, Тафіля, давай я памагу, — сказаў пажылы чалавек, падымаючыся з лаўкі.

Пры яго дапамозе, тоўстая цётка адчапіла кошык і са уздыхам палёгкі, цяжка села на лаўку.

— За ёю ў вагон увайшоў высокі, з вялікімі вусамі, на якіх ад марозу асеў іней, у шапцы-вушанцы і доўгай, шэрай світцы, пажылы дзядзька.

Ён прыгаворваючы „хутчэй, а то наляцяць мухі", спешна зачыніў дзверы вагона, атрос снег з ботаў і сеў побач з цёткай Тафіляй.

З кошыка, які цётка Тафіля трымала на сваіх каленях, высунулася галава гусі.

Яна цікавым позіркам паглядзела навокал і, убачыўшы ў цётчыным паліто бліскучы гузік, выцягнула шыю і ўскубнула за яго.

— А кыш! — замахала рукою цётка. Вось дурная — сказала — думае, што гузік можна есці. — А кыш, акаянная! — крыкнула яна другі раз, стукаючы гуску па галаве.

Гусь з крыкам схавала галаву ў кошык, а цётка зняла яго з кален і падсунула пад лаўку.

— Вось Сцяпан, маю бяду з бабай — сказаў дзядзька ў шапцы-вушанцы да пажылога чалавека, які памагаў цётцы Тафілі адчапляць кошык. Ужо другі раз у Беласток на рынак прэ гэтую гуску. Хто-ж яе купіць у такі мароз, яна-ж худая. Ды паспрабуй, вытлумач ёй.

— Некалькі дзён таму — прадаўжаў далей дзядзька — убачыла Тафіля на здымку ў „Ніве" баб з Гарадка ў беларускіх народных андараках. Убачыла, ды папасіла мяне, каб я ёй прачытаў, што напісана пад здымкам.

Я — бы добры дурань, узяў ды прачытаў — што гэта жанчыны з Гарадка, сарганізавалі гурток самадзейнасці і выступалі з вясёлымі частушкамі на З'ездзе Беларускага Грамадска-Культурнага Таварыства ў Беластоку. Ад таго часу, браток Сцяпан, не маю з бабаю спакою.

„Што-ж ты думаеш, чортава булава, — кажа (калісь мяне называла Дзямянкам), што я горшая ад гарадоцкіх жанчын, што не патраплю так, як яны співаць беларускіх частушак, што не патраплю, так як яны хадзіць у беларускім андараку? Мы яшчэ пабачым", — пагразіла мне пальцам пад носам.

А няхай цябе хвароба! — думаю я, братка Сцяпан. Зусім адмянілася баба. Вочы гараць, шчокі пачырванелі, ды чортам у вочы скача. Ну — думаю — ужо канец з нашым спакойным жыццём.

А яна гуску ў кошык, ды на рынак. „Вось, — кажа, прадам, а за грошы куплю нітак, ды такі беларускі андарак вышыю, што табе вочы збялеюць.

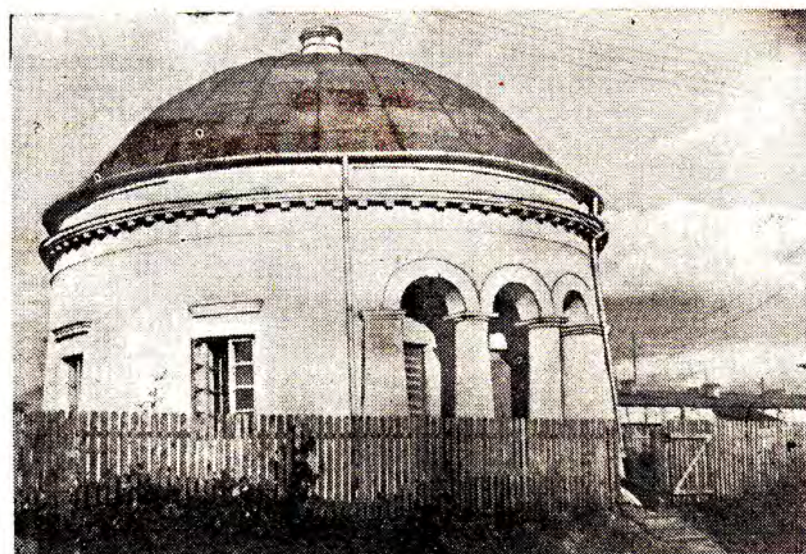
— І вышыю — перабіла далейшы расказ дзядзькі Дзямяна цётка Тафіля — і ў свята накладаць буду, ды такія прысяпевачкі заспяваю, што табе ў галаве закруціцца. Ты думаеш, што семятыцкія жанчыны горшыя ад жанчын з Гарадка, ці Белавежы? Мы дакажам, што не!

— Ну добра, — добра, сціхні ўжо, а то рассакаталася, быццам курыца — спыніў Тафілю дзядзька Дзямян. — Яшчэ вось гускі не паспела прадаць, а ўжо хочаш даказваць.

— Пра гуску ты не клапаціся, прыйдзе час, то прадам без твае дапамогі — не сунімалася цётка Тафіля.

— Ты ведаеш што, Дзямян — сказаў дзядзька Сцяпан — Тафіля твая задумала справу не дурную. Ты адно падумай — народная ўлада дала беларусам магчымасць сарганізаваць сваё таварыства, дзеці нашы вучацца ў сваіх беларускіх школах, у Беластоку выдаецца наш часопіс, ды карыстаем мы з такіх самых праў, як усё насельніцтва нашай краіны. Гэтага-ж, Дзямян, не было ніколі!... Я ўжо стары, ды як падумаю аб пераменах, якія адбыліся ў нашым жыцці, так і цісніцца мілыя нашыя беларускія частушкі на вусны, так і хочацца крануць беларускую полечку з беларускай жанчынай, ды яшчэ ў прыгожа вышытым андараку! — Эх, Дзямян, Дзямян, не павінен ты на сваю Тафілю наракаць. Няхай шые андарак, няхай спявае беларускія частушкі, ды нам пабольш такіх трэба.

ВАСІЛЬ БАРШЧЭЎСКІ

Мытніца на Высокім Сточку ў Беластоку. Тыповая, конусападобная пабудова ў класічным стылю з пачатку XIX стагоддзя.
У час ваенных дзеянняў была моцна пашкоджана гітлераўскімі акупантамі. Адрамантавана ў 1950 годзе.

Фото — В. Коссакоўскі

БАЛЕСЛАЎ МАНКІЕВІЧ

ВЫДАННІ НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ Ў ПОЛЬШЧЫ

Калі даводзіцца гаварыць пра беларускія кніжныя выданні ў Польшчы ў пасляваенны перыяд (1945—1955 гады), то, нажаль, амаль выключна прыходзіцца гаварыць аб школьных падручніках. Апрача падручнікаў, дагэтуль па-беларуску былі надрукаваны толькі дзве кніжачкі, а іменна: „Праект Канстытуцыі Польскай Народнай Рэспублікі" ў 1952 годзе і „Канстытуцыя Польскай Народнай Рэспублікі" ў 1953 годзе. Абедзве кніжачкі былі выдадзены Выдавецтвам „Ксёнжка і Ведза" ў Варшаве.

У выніку ажыццяўлення ленінскай нацыянальнай палітыкі паўстала ў Беласточчыне значная колькасць школ з беларускай мовай навучання. Гэтыя школы трэба было забяспечыць беларускімі падручнікамі.

У першыя гады Міністэрства Асветы атрымлівала беларускія падручнікі з БССР. Аказалася, аднак, што карыстацца падручнікамі, прыстасаванымі да іншых праграм, даволі цяжка. Таму прыйшлося распачаць выдаванне падручнікаў, апрацаваных паводле абавязваючых у Польшчы праграм навучання.

Перад выдавецтвам „Паньствовых Закладаў Выдавніцтв Школьных" у Варшаве была пастаўлена неадкладная задача — падрыхтаваць такія падручнікі.

Прадметныя падручнікі, як падручнікі арыфметыкі, геаграфіі, біялогіі і г. д., трэба было перакласці з польскай мовы. Падручнікі для навучання мовы, перш за ўсё чытанкі і хрэстаматыі, трэба было апрацаваць самастойна.

Першыя пяць падручнікаў былі надрукаваны ў 1951 годзе. У 1952 г. выйшаў 1 падручнік, у 1953 выйшла 10 падручнікаў, у 1954 г. — 8 і ў 1955 г. — 7 падручнікаў.

Дагэтуль выйшлі наступныя падручнікі:

1. А. М Русецкі, А Зажэцкі, З Хвялкоўскі і В Шаер: Арыфметыка для І класа. Тыраж 5.000 экз 1951 г.
2. А. М Русецкі і інш: Арыфметыка для ІІ класа. Тыраж 5.000 экз 1951 г
3. А. М. Русецкі і інш.: Арыфметыка для ІІІ класа. Тыраж 5.000 экз 1951 г.
4. А. М. Русецкі і інш.: Арыфметыка з геаметрыяй для IV класа Тыраж 5.000 экз 1951 г
5. С. Залеўская і Г Вутке: Пазнай сваю краіну — Падручнік геаграфіі для ІІІ класа. Тыраж 5.000 экз. 1951 г.
6. Г. Бутке: Пазнай сваю краіну — Падручнік геаграфіі для IV класа Тыраж 2.000 экз 1952 г.
7. М. Чэканская: Геаграфія Польшчы для VI класа. Тыраж 2.000 экз 1953 г.
8. В. Левіцкі: Хімія для VII класа Тыраж 1.500 экз. 1953 г.
9. С. Кульчыцкі і С. Страшэвіч: Геаметрыя для VI класа. Тыраж 2.000 экз 1953 г.
10. С. Кульчыцкі і С. Страшэвіч: Геаметрыя для VII класа. Тыраж. 1.500 экз 1953 г.
11. А. М. Русецкі і інш.: Арыфметыка з геаметрыяй для V класа. Тыраж 2.000 экз 1953 г.
12. А. М Русецкі і інш.: Арыфметыка для VI класа. Тыраж 2.000 экз 1953 г.
13. З Гансероўская і Я. Вернер: Біялогія для ІІІ класа. Тыраж 2.000 экз. 1953 г.

Працяг на стар. 7

З ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

ШЛЯХ РОСКВІТУ І ДРУЖБЫ

У пачатку XX ст. у беларускай літаратуры закрасавалі буйныя таленты Янкі Купалы (1882—1942) і Якуба Коласа (нар 1883 г.).

Янка Купала слушна лічыцца побач з Я. Коласам, класікам беларускай літаратуры. Яго творчая спадчына сапраўды вялікая: паэзія, проза, драмы, сотні публіцыстычных артыкулаў — крытычных і палітычных. Да апошняй хвіліны паэт служыў свайму народу. У апошнім сваім вершы апяваў яшчэ геройства і патрыятызм беларускіх партызан, якія змагаліся з гітлераўскімі захопнікамі.

Варта сказаць што, Я Купала вельмі добра ведаў польскую літаратуру Блізкія і сардэчныя сувязі звязвалі яго з шматлікімі польскімі пісьменнікамі, паміж іншым з Элізай Ожэшковай Я Купала ў сваіх выдатных перакладах знаёміў беларускага чытача з Міцкевічам, Славацкім, Брадзінскім, Ожэшковай. Вельмі добра пераклаў ён лібрэта Вольскага да оперы Манюшкі „Галька".

Купала і Колас (прозвішчы іх у гісторыі беларускай літаратуры заўсёды стаяць побач) у сваіх творах клікалі беларускі народ скінуць путы няволі, змагацца за свабоду і незалежнасць, змагацца за адраджэнне беларускай нацыянальнай культуры. Героямі іх твораў у большасці былі беларускі селянін і рабочы. Пісьменнікі гэтыя разам з Элаізай Пашкевіч, пісаўшай пад псеўданімам „Цётка", упершыню адкрыта выступілі ў час рэвалюцыі 1905 г., заклікаючы народ да барацьбы. „Цётка" непасрэдна ўдзельнічала ў рэвалюцыйных змаганнях у Вільні.

Пасля разгрому рэвалюцыі яна змушана была эміграваць у Галіцыю, адкуль высылала на Беларусь свае творы. Некаторыя яе вершы выходзілі ў Вільні, як рэвалюцыйныя лістоўкі - пракламацыі.

Якуб Колас, які за ўдзел у рэвалюцыйным руху быў пакараны турмой, слаў адтуль палымяныя вершы, заклікаўшыя да далейшай барацьбы. У турме ён напісаў сваю слаўную паэму „Новая Зямля" аб змаганнях рэвалюцыйнага сялянства, і паэму „Сымон музыка", аб лёсе сялянскага таленту ў буржуазным грамадстве.

Пачынаючы ад 1906 г друкуецца ў Вільні беларуская газета „Наша Доля", а пасля яе ліквідацыі царскай уладай — „Наша Ніва". З гэтымі газетамі супрацоўнічаюць Цётка, Колас, Купала і іншыя таленавітыя пісьменнікі як: Максім Багдановіч і Змітрок Бядуля.

Ад 1912 г. галоўным рэдактарам „Нашай Нівы" быў Янка Купала і ад таго моманту гэтая газета сталася сапраўднай кузняй беларускай літаратуры і крытыкі. Творчасцю Я Купалы цікавіўся і высока яе ацэньваў Максім Горкі. Я Купала не папаў пад уплыў моднага ў той час літаратурнага напрамку — сімвалізма. Астаўся рэалістам, чулым на нядолю народа. Асабліва цаніў Горкі драмы Купалы „Раскіданае гняздо" і „Паўлінка", напісаныя ў 1912—14 гадах.

У той час Янка Купала піша поўную безтурботнасці камедыю „Прымакі" — крыніцу здаровага народнага гумару, якая дагэтуль з поспехам ставіцца шматлікімі калектывамі мастацкай самадзейнасці.

Пасля Вялікай Кастрычніцкай Рэвалюцыі, у вызваленай Беларусі, наступіў нарэшце, перыяд магутнага і нічым не стрымліванага развіцця беларускай літаратуры. У перыяд сацыялістычнага будаўніцтва на Беларусі рады беларускіх пісьменнікаў папаўняецца новым пакаленнем пралетарскіх пісьменнікаў.

Кандрат Крапіва, Міхась Лынькоў і іншыя апяваюць гераічную вызваленчую барацьбу народных мас.

Пятрусь Броўка, Паўлюк Трус і іншыя апісваюць першыя гады будаўніцтва беларускай сацыялістычнай дзяржавы. Кандрат Крапіва ў сваіх сатырычных творах, казках, жартоўных маналогах, высмейвае кулакоў, спекулянтаў і кар'ерыстаў.

Барацьба за збудаванне прамысловасці і калектывізацыю Беларусі ў перыяд першых пяцігодак паслужыла тэмай для шматлікіх твораў Я Купалы. Якуб Колас піша ў гэты час некалькі аповесцяў, якія з'яўляюцца ўзорам беларускай класічнай літаратуры. У перыяд калектывізацыі пачынае сваю творчую дзейнасць адзін з найвыдатнейшых беларускіх пісьменнікаў — паэт Аркадзь Куляшоў.

Пасля вызвалення Заходняй Беларусі ў 1939 г. узмужнеў талент Максіма Танка — маладога беларускага паэта. Танк, гарачы любіцель польскай паэзіі, вядомы перакладчык — яшчэ перад 1939 г. друкаваў свае творы ў польскіх перакладах м іні у прагрэсіўным літаратурным польскім штотыднёвіку „Сыгналы", і ў літаратурным часопісу „Попросту".

Перыяд вайны з'яўляецца перыядам далейшага росквіту беларускай літаратуры, асабліва паэзіі. Пасля вайны Максім Танк, Куляшоў, Пестрак, Броўка і Якуб Колас далей працуюць для народа. Адначасова з'яўляецца шмат маладых талентаў.

Беларуская літаратура моцна звязана з польскай літаратурай. Беларускія пісьменнікі ў большасці добра ведаюць польскую мову і высока ацэньваюць творы польскай літаратуры.

Мгр. Здзіслаў Пуцэк

Жывая лабараторыя прыроды

Белавежскі Народны парк мае шмат характэрных адзнак, якія ставяць яго на адно з першых месц для шматлікіх тэарэтычна - лясных і біялагічных навуковых доследаў. І гэта адзіны ў гэтым родзе і даволі вялікі, як на еўрапейскія ўмовы комплекс тыповага нізіннага лесу, які захаваў яшчэ в ыгляд падобны да першабытнай пушчы.

Вялізная тэрыторыя Белавежскага Народнага парка стварае спрыяльныя ўмовы для рознастайных доследаў.

Нягледзячы на кароткі час існавання Установа Даследвання Млекакормячых дабілася выдатных выні-

Лабарантка Софія Карунас шукае ўнутраных паразітаў.

Фото — З. Пуцэк

Белавежскі Народны парк гэта не толькі прыгожая турыстычна-краязнаўчая тэрыторыя, гэта перад усім-натуральная, створаная самой прыродай багатая лабараторыя якую мы павінны ўсебакова скарыстоўваць. Дзеля таго ў Белавежу прыязджае шмат навуковых работнікаў, каб праводзіць доследы. Дзеля таго ўсё больш пашыраецца аб'ём навуковых прац у Белавежскім Народным парку, дзеля таго паўстаюць новыя навуковыя ўстановы і лабараторыі.

У сучасны момант у Белавежы налічваецца 4 навукова - даследчыя ўстановы і лабараторыі: 1. Установа Даследвання Першабытных Лясоў Даследчага Інстытута Лесаводства. 2. Установа Даследвання Млекакормячых Заалагічнага Інстытута Польскай Акадэміі Навук. 3. Фітосоцыялагічная Станцыя Установы Экалогіі Польскай Акадэміі Навук 4. Станцыя Даследвання Біяцэнозу Установы Вірусалогіі Дзяржаўнай Установы Гігіены. Даследчыя працы вядзе таксама Дырэкцыя Белавежскага Народнага парка.

У межах аднаго артыкулу немагчыма расказаць аб працы і дасягненнях, праблематыцы і размеры доследаў усіх гэтых навуковых устаноў. Таму пастараюся пазнаёміць чытачоў з некаторымі працамі толькі Установы Даследвання Млекакормячых ПАН. Паўстала яна ў 1954 годзе.

каў у навуковай працы. Выдала 15 публікацыі і рад прац, якія ўжо хутка выйдуць з друку.

Установа пад кіраўніцтвам прафесара др-а Аўгуста Дэнэля праводзіць доследы над дробнымі млекакормячымі.

Навуковыя работы, якія вядзе Установа, маюць комплексны характар г. зн. звер даследваецца усебакова пры дапамозе кожнай галіны навукі; асабліва паддаюцца разгляду фактары, асяроддзя, маючыя ўплыў на жыццёвыя працэсы арганізма.

Дзеля таго, што трэба было ва ўсіх напрамках і ўсебакова праводзіць доследы, Установа падзелена на 5 лабараторый. Галоўнай з'яўляецца Лабараторыя Марфалогіі і Біялогіі, якая займаецца даследаваннямі індывідуальнай, сезоннай і ўзроставай зменнасці формы і размеру млекакормячых (у асаблівасці іх шкілету), а таксама зменнасці мікраскапічнай будовы некаторых унутраных органаў. Нагляданню падлягаюць не толькі асобіны дарослыя але і плады. Гэта дзеля таго, каб параўнаць развіццё шматлікіх сваяцкіх відаў грызуноў у паасобных этапах пладовага і гняздовага іх жыцця.

У 1949 годзе праф. Дэнэль адкрыў вельмі цікавую з'яву — сезонную зменнасць чэрапа ў землерыяк. Заключаецца гэта ў тым, што чэрап гэтых малых насякомаедных, млекакормячых зімою робіцца на 15 прац. ніжэйшы ніж летам. Вясною чэрап павышаецца, а ўвосень ізноў памяншаецца (робіцца плоскім). Прафесар Дэнэль даказаў, што адначасова з працэсам сезоннай зменнасці чэрапа, сезонна памяншаецца вага і даўжыня цела Зімою землерыйкі робяцца лягчэйшымі і карацейшымі ніж летам

Далейшыя даследванні праф. Дэнэля і яго памочнікаў у гэтым напрамку пацвердзілі існаванне такіх змен і ў другіх дробных млекакормячых — нпр. некаторыя віды норнікаў У выніку ўсіх гэтых работ можна было сфармуляваць паняцце „дэпрэсійнага комплексу" г. зн. памяншэння размеру цела і функцый арганізма.

Наступны этап доследаў у гэтым кірунку, займаецца вызначэннем прычын узнікання гэтых змен. Працы над гэтым пачнуцца яшчэ ў гэтым годзе.

Выяўленне так вялікіх змен, асабліва ў чэрапе землерыйкі, мае важнае тэарэтычна - навуковае значэнне, перад усім для сістэматыкі гэтай катэгорыі млекакормячых. Застасаванне землерыяк да эксперыментаў будзе мець значэнне ў даследваннях над размякчэннем касцей у людзей.

Іншая праблема, над якой працуе Лабараторыя Марфалогіі і Біялогіі — гэта дынаміка папуляцыі дробных млекакормячых, г. зн. зменнасць у праходзячых, па сабе гадах колькаснага стану і якаснага складу ў залежнасці ад прыродных пажыўных і мікракліматычных фактараў асяроддзя.

Доследы такія праводзяцца на тэрыторыі Белавежскага Народнага парка, на Белавежскай Паляне і ў Люблінішчыне, і запланаваны на шмат год.

Лабараторыя Марфалогіі і Біялогіі займаецца таксама відамі дробных, млекакормячых, існуючых на тэрыторыі цэлай Польшчы. Гэта адна з важнейшых задач настаўленых Польскай Акадэміяй Навук. Даследваецца размяшчэнне, гаспадарчае значэнне, зменнасць і біялогія сусліка і хамяка. Дагэтуляшнія вынікі ў гэтым кірунку паказваюць, што ў Люблінішчыне ёсць больш суслікаў, ніж думалі вучоныя. Гэты факт адыгрывае вялікае значэнне ў сельскай гаспадарцы ў Люблінішчыне, таму што суслікі прыносяць вялікія шкоды ў вырошчванні збожжавых культур. Доследы над марфалагічнай зменнасцю праводзіцца таксама над дамовай мышшу і пацуком.

Падрыхтавальныя працы ў Дзяржаўнай Установе Гігіены могуць даць магчымасць выкарыстання іх у даследваннях энцэфаліту (вясенне - летняе, запаленне мозгу) у чалавека.

Удачная гадоўля норніка бурага ў гэтым годзе пазволіць шырэй разгарнуць вірусалагічныя і бактэрыялагічныя доследы. Плануецца таксама далейшая гадоўля аксамітнай землерыйкі. Яна можа аказацца вельмі прыгоднай для доследаў таму, што ёсць моцна чулай на ўсялякія знешнія імпульсы.

Паразіталагічная Лабараторыя працуе над праблемай уплыву паразітызма на колькасны стан дробных млекакормячых.

Разважаецца пытанне, ці вялікая колькасць паразітаў можа быць прычынай натуральнай смертнасці. Мела-б гэта важнае значэнне, калі ўзяць пад увагу барацьбу са шкоднымі грызунамі ў сельскай гаспадарцы.

У Мікрабіялагічнай Лабараторыі распрацоўваецца роля бактэрый ў прысвойванні вітамін і ў сезоннай і ўзроставай зменнасці складу бактэрыйнай флоры ў стрававальным канале.

І тут звяртаюць увагу на на бактэрыі хваробатворныя, якія могуць дапамагчы чалавеку ў яго барацьбе са шкоднікамі сельскагаспадарчых культур.

Найпазней заснавана Біякліматалагічная Лабараторыя. Яна даследуе ўплыў кліматычных фактараў на дробныя млекакормячыя.

Адным з „юных памочнікаў" Установы з'яўляецца вучань VI-га класа — Януш Бароўскі, якога цікавіць кальцаванне птушак.

Фото — З. Пуцэк

Лабарант Юры Гапановіч падчас працы пры абслугоўванні адлоўчай паверхні

Фото — Г. Байко

Лабарантка Тамара Бароўская падчас працы

Фото — З. Пуцэк

(4)

І вось дзяўчынка паказалася, — спачатку мільганула паміж дрэў, на паваротах сцяжынкі знікаючы за зеленню кустоў. Яна спявала і — услед за голасам — усё набліжаўся, ясней вырысоўваўся воблік спявачкі. Вось, праз зялёную сетку лісця, ужо зусім недалёка паказалася светлавалосая галоўка. Яшчэ бліжэй. Стракатая сукенка пашыта, відаць, даўно: тонкія, загарэлыя ногі дзяўчынкі здаваліся пад ёй залішне доўгімі. Не па гадах прыкметна яна махала рукамі, асабліва далёка назад закідаючы правую. Рукі таксама здаліся мне даўжэйшымі, чым трэба. Відаць, не па ўзросту вялікі цяжар прыходзіцца ёй падніmaць...

Песню сваю дзяўчынка цалкам не ведала, — праспяваўшы дзве першыя страфы, яна зноў пачала ад пачатку. А голас — зусім дзіцячы яшчэ — неяк да болю сардэчна расказваў аб тым, як цяжка расцвітаць калінаю ў няволі...

Я меў няпоўных дваццаць тры гады, тры з якіх забралі панскія казармы і гітлераўскія лагеры. Столькі было тугі па свабодзе і мар пра жыццё, так многа любасці да роднага сабралася ў душы!.. І вось яна ідзе, — ужо не проста сябра нядолі, палонны, ужо не фашыст з аўтаматам, а першая ўсмешка свабоды!.. Так мне здалося, ледзь не да слёз... Іх яшчэ не было, а ўжо дзяўчынка амаль параўнялася з бярозай, за якой я стаяў. Трэба было гаварыць, а я ніяк не мог пачаць. І ўжо тады, калі застаўся ёй апошні крок, пасля якога мой голас быў-бы крыкам ззаду — першае слова з натурай сарвалася з майго языка.

— Дзяўчынка, — ціха сказаў я па-польску. І, перш чым яна паспела спалохацца, дадаў мацней:
— Я свой. Не бойся.

А яна ўсё-ж такі спалохалася. Загарэлыя тонкія ножкі занылі, здаецца, зусім прыкметна. Ды не надоўга. На вуснах і вачах малое паказалася нясмелая ўсмешка, амаль зусім прыкметна праясніла твар і вось, як апошні доказ, што дзяўчынка прызнала ва мне свайго, яна сказала:

— Дзень добры!

Я працягнуў руку. Малая не задумалася нават на момант: маленькая далонь, на якой я адчуў мазалі, і ўсе пяць малых і цёплых пальчыкаў схаваліся ў маёй бруднай, вялікай жмені.

Мы павіталіся з ёй як дарослыя, а любасці ў маёй душы было настолькі больш, што мне, каб выказаць яе, трэба было-б нарукі ўзяць, зацалаваць дзяўчынку, як дзіця. Мусіць, таму я зноў замоўк. А малая, нібы ў доказ таго, што яна ўжо не дзіцёнак, сказала:

— Пан ест наш. Пан уцека з неволі. Я пазналам адразу.

Вялікія, светлаблакітныя вочы глядзяць па дзіцячаму даверліва, наіўна. А словы яе, «Я пазналам адразу» казалі аб тым, што падлетак пачаў уваходзіць ва ўзрост, якому да твару бывае няшкодная, мілая мана. Бо не адразу малая пазнала мяне, — адразу яна проста спалохалася.

Яна спалохалася зноў, калі ў кустах, дзе сядзелі Мікола з Калодкам, пачулася шамаценне.

— Ой, што там? Што там, пане салдат?..

Я не паспеў супакоіць яе. З-за куста паказаўся Калодка.

— Дзень добры, цурка, дзень добры! — уголас гаварыў ён, падыходзячы. — Не бойся нас — свае! Ну, як жывеш?

Малая павіталася з Калодкам за руку і, выглянуўшы з-за яго на новы шорах у кустах, убачыла Міколу.

— О, ешчэ едэн пан! — сказала яна з усмешкай.

— А божа мой, які ён пан! — здзівіўся Калодка. — Хлопец ледзьве ногі цягне, а яно кажа — пан. Голад, мая кахана, не цётка.

Мікола быў прыкметна нездаволены такім акрэсленнем яго выгляду. Па-свойму спрытна, ён павітаўся з дзяўчынкай, як кавалер.

— А як паненачку завуць? — спытаўся.

— Ядзя, — сказала яна, яшчэ трымаючы руку ў яго руцэ. — А як пана?

Працяг будзе

ВЯСНА НЕ ЧАКАЕ

ГОМ у Гарадку добра падрыхтаваўся да вясны. 48 сеялак ужо гатовыя да працы ў полі. У поўным парадку і цягачы.

Пасля заканчэння рамонтаў сваіх сельскагаспадарчых машын працаўнікі ГОМ рамантуюць машыны з другіх пунктаў.

ГОМ у Гарадку думае ўжо і аб жніве.

Усе жняркі вырамантаваны і чакаюць на сваю чаргу ў працы. У працы над падрыхтаваннем машын да пасяўной кампаніі выдзяліліся. Аляксандар Кішыцкі, Аляксандар Амбражэй і Мікалай Гогель Вялікая у тым заслуга і загадчыка ГОМ тав. Мікалая Вавраюка і загадчыка слёсарнага аддзела, тав. Язэпа Мелешкі.

Дасягненні гарадоцкага ГОМ былі-б яшчэ большыя, калі-б аб'яднанне ГОМ-аў у Беласточку своечасова і ў большай колькасці дастаўляла патрэбныя матэрыялы: як бляха, дошкі і заменныя часткі да машын.

Сяляне, падрыхтоўваючыся да веснавых прац у полі, купляюць вялікія колькасці мінеральных угнаенняў ГС у Гарадку ў сваіх магазінах мае дастатковую іх колькасць. Справа толькі у тым, што сяляне, якія прыязджаюць па ўгнаенні, чакаюць ля магазінаў па 4—5 гадзін.

Прычына ў тым, што два працаўнікі ГС, якія займаюцца гэтымі справамі, не могуць у кароткі час выдаць угнаенні, якія зложаны ва ўсіх канцах Гарадка.

Кіраўніцтва ГС у Гарадку павінна падумаць аб тым, як вырашыць гэтую праблему. Людзі не могуць чакаць. Здаецца, што тады, калі прыязджае многа сялян, трэба даць яшчэ аднаго працаўніка, які-б памагаў пры выдаванні ўгнаенняў.

У будучыні ГС мусіць падумаць, аб тым, каб пабудаваць новыя магазіны.

М. МАТЭЙЧУК

Леон Ясюковіч выканаў сваё абавязацельства

У трэцім нумары „Нівы" друкавалі мы заклік пісьманосца з паштовай установы ў Гарадку — Леона Ясюковіча, які абавязаўся выканаць план падпіскі „Нівы" ў 150 працэнтах. На дзень 22 сакавіка Л. Ясюковіч ужо перавыканаў сваё абавязацельства. Да гэтага дня выканаў ён план у 160 працэнтах. Леон Ясюковіч працуе далей над тым, каб павялічыць колькасць падпісчыкаў „Нівы".

М.

Нашы карэспандэнты і чытачы пішуць

ЗМЕНЫ Ў ВЁСЦЫ

Анатоль Нестэрчук з вёскі Мелешкі, беластоцкага павета, піша: Чытаючы штотыднёвік „Ніва", я ўпэўніўся ў тым, што шмат людзей піша ў рэдакцыю аб шматлікіх цікавых справах сваёй ваколіцы. Я таксама вырашыў напісаць аб тым, як жывуць і працуюць людзі у маёй вёсцы.

За часоў санацыйнай улады наша вёска была адсталай, занядбанай і забабоннай; жыццё людзей — шэрым бязрадасным, нецікавым.

За 11 год існавання народнай улады, ў нашай вёсцы адбыліся вялікія перамены, якія немагчыма апісаць у адным пісьме.

Некалькі год таму назад, была праведзена электрыфікацыя і радыёфікацыя ў нашай вёсцы. Цяпер мы штотыдзень можам глядзець кінофільмы, якія дэманструюцца ў нашай хаце-чытальні. Дзякуючы электрыфікацыі маем вельмі спрыяльныя ўмовы дзеля таго, каб больш, як дагэтуль, прызначаць часу на чытанне цікавых і карысных кніжак, якія мы бярэм у грамадскай бібліятэцы У вялікай і прыгожай школе нашыя дзеці пазнаюць харство сваёй роднай мовы.

Шмат змянілася і ў жыцці нашай моладзі. Пасля сканчэння пачатковай школы ўжо не трэба ісці ў наймы да кулакоў, ці падарожнічаць у пошуках працы Цяпер усе шляхі адкрыты. І так, напрыклад Юры Лінчук з нашай вёскі скончыў фельчарскіліцэй і зараз працуе ў Гарадку на сваёй прафесіі. Пятро Кардаш пасля сканчэння вышэйшай навучальнай установы працуе ў Варшаве ў якасці інжынера Аляксей Кардаш скончыў палітэхнікум і працуе ў Варшаве. Яшчэ доўга можна так пералічваць. Многа нашай моладзі вучыцца ў рознатыпных вышэйшых навучальных установах у краіне, а Лёня і Віця Кардашы нават ў Совецкім Саюзе

Сяляне нашай вёскі доўга думалі над тым, як лепш працаваць, як атрымаць багатыя ўраджаі. Дашлі да вываду, што толькі супольная, калектыўная праца дасць жаданыя вынікі і вырашылі ў 1952 годзе стварыць сельскагаспадарчы кааператыў — „Покуй". Уступіла ў яго амаль палавіна сялян. Прыгожым стала жыццё ў нашай вёсцы, весела працуюць людзі, а пасля працы ёсць дзе адпачыць, ды павучыцца

А. О.

ЧАМУ ТАК?

Нашая вёска Буды параўнальна невялікая, раскідана сярод узгоркаў. Ёсць у ёй 5-ці класная школа, і іншыя „цэнтры культуры".

Знуджаная шэрасцю жыцця, вясковая моладзь вечарамі або ў святочныя дні збіраецца ў хаце Беглюка, ці Мальвіны, гуляе у карты, хуліганіць, абрыдаючы такім чынам і самім гаспадарам.

Мне здаецца, што настаўніца нашай школы павінна трохі больш цікавіцца не толькі справамі школы, але і жыццём вёскі, а ў першую чаргу жыццём моладзі. Ці не магла-б яна дапамагчы гэтым маладым людзям сарганізаваць сабе больш культурны, больш цікавы адпачынак ніж гульня ў карты?

Па маёй думцы, можна, было-б сарганізаваць тут невялічкі аматарскі гурток песні, ці спаборніцтвы па шахматах. Праўда, у нас няма яшчэ пакуль што хаты-чытальні ці клуба, але ёсць школа, ёсць школьныя класы, якія можна адпаведна выкарыстаць. Для дзяўчат, апрача гэтага, можна было-б сарганізаваць курс ручных работ, як гэта зроблена ў Шымках.

Існуе яшчэ ў нас „зэтэмпоўская" арганізацыя, якая павінна больш смела, больш актыўна ўдзельнічаць у жыцці вёскі, узяць у свае рукі кіраўніцтва жыццём моладзі і ў самым цесным супрацоўніцтве з кіраўнічкай школы, паправіць сітуацыю у нашай вёсцы.

Зразумела, што не без віны застаецца тут і павятовае праўленне ЗМП у Беластоку, якое амаль зусім не цікавіцца „зэтэмпоўскай" арганізацыяй у Будах.

Жыццё моладзі павінна карэнным чынам змяніцца. Так далей не можа быць. А гэта ўдасца зрабіць толькі тады, калі і вясковая настаўніца грм. Рэмжова і старшыня праўлення ЗМП, тав. Уладзімір Лаўрэшук і сакратар партыйнай арганізацыі тав. Аляксандар Аўштоль больш будуць цікавіцца жыццём моладзі, жыццём сваіх сяброў, калі не пабаяцца цяжкасцей.

І. Л.
Буды

ШТО ДАЕ ГАЗЕТА

Усё больш чытачоў згуртоўвае наш штотыднёвік і ўсё больш вядомым становіцца ён сярод беларускага насельніцтва Беласточчыны.

Доказам гэтага ёсць павелічэнне колькасці падпісчыкаў і лістоў, атрымліваемых рэдакцыяй, у якіх чытачы падаюць свае заўвагі адносна зместу і формы штотыднёвіка і выказваюць сваю радасць з яго выдавання.

Вось што піша да нас гр. Іван Полацкі — рабочы цэгельні ў Міхалове, беластоцкага павета.

„Беларусы, пражываючыя ў Міхалове, ужо даўно чакалі на газету ў роднай мове. „Ніва" прынясла нам вялікую радасць. Першы нумар яе ў міг раскупілі з кіёска „Руху" Мы, рабочыя цэгельні рашылі ўсе разам выпісаць штотыднёвік. Галоўны бухгалтар цэгельні грм. Эдуард Шымосюк і майстар Іван Мушынскі — правялі многа гутарак з заводскім калектывам аб беларускай культуры і патрэбе чытання беларускіх кніжак і часопісаў.

У выніку гэтай працы ўсе рабочыя цэгельні пастанавілі выпісаць „Ніву".

У сваім лісце грм Полацкі звяртаецца з просьбай да ППК „Рух", каб да Міхалова прысылалі больш колькасць нумараў „Нівы", таму што дагэтуль адчуваўся недахоп. Што дае рабочым цэгельні ў Міхалове гэткае масавае выпісванне газет і часопісаў? Грм. Полацкі адказвае:

„...Увесь наш заводскі калектыў выпісвае і чытае розныя палітычныя і навукова - тэхнічныя газеты і часопісы. Гэта нам дае магчымасць вучыцца з іх дабівацца выдатнейшых вынікаў у працы і ўнікаць памылак. Гутаркі, супольнае чытанне газет пашыраюць наш палітычны кругагляд, памагаюць лепш разумець свае заданні і палітыку нашага Урада і Партыі.

Мы кожны год заўчасна выконвалі план і праз гэта дадаткова даем дзяржаве мільёны штук цэглы. Цяпер рыхтуемся, каб таксама заўчасна выканаць першы год 5-годкі...".

Жадаем калектыву цэгельні Міхалова, яшчэ большых дасягненняў у працы прафесійнай і грамадска - палітычнай.

З „Нівай" у руках

Далёка на ўсход ад шасэ Беласток — Бельск, сярод лясоў, распасціраецца вёска Цялушкі. У канцы вёскі, на пясчаным узгорку, стаіць школа.

Няма ў гэтай вёсцы ні радыё, ні электрычнасці. Рэдка хто заглядае сюды, акрамя пісьманосца, В. Гуралеўскага з паштовай установы ў Рыболах. Ён сістэматычна, акуратна прывозіць пісьмы і газеты.

З вялікай нецярплівасцю чакаюць яго вучні пачатковай школы ў Цялушках. „О! Ужо едзе, вязе нам новы нумар „Нівы" — цешацца дзеці і выбягаюць насустрач пісьманосцу В. Гуралеўскаму. Ён вымае з вялікай торбы „Ніву" і іншыя газеты і ўсміхаючыся раздае вучням.

У нашай школе вучыцца 85 дзяцей (6 класаў), з якіх 18 выпісвае штотыднёвік „Ніва". Ужо 13 вучняў падпісалася на „Ніву" на II квартал.

У распаўсюджванні „Нівы" сярод жыхароў Цялушак — актыўна ўдзельнічае настаўнік цялушкаўскай школы грм. Ф. Палюховіч. Ён шмат гутарыць з бацькамі вучняў, даказвае, што часопіс „Ніва" — гэта іх часопіс, што ў ім ёсць шмат цікавага і карыснага і таму бацькі ахвотна даюць сваім дзецям грошы на падпіску.

Цяпер па суботах і нядзелях да позняга вечара гараць газавыя лямпы ў хатах беларускай вёскі. Гэта вучні са сваімі бацькамі чытаюць „Ніву", чытаюць пра сваё жыццё.

Г. ГРЫГАРУК
Цялушкі

НАШ КОНКУРС

У 4-тым нумары Рэдакцыя „Нівы" і Беларускае Грамадска - Культурнае Таварыства аб'явілі конкурс на збіранне вуснай народнай творчасці.

Мэтай конкурса ёсць: сабраць як мага больш фальклорных відаў творчасці, якія стагоддзямі складаліся на Беласточчыне і расказваюць аб жыцці народа — яго працы, змаганнях, думках, імкненнях, жаданнях, звычаях, народных гульнях, дасціпных прымаўках, гумары, сатыры і г. д.

Цікавыя, цэнныя фальклорныя матэрыялы будзем друкаваць у „Ніве" і адначасова падрыхтоўваць да выдання зборнік фальклорных твораў.

Звяртаемся да ўсіх чытачоў „Нівы" прыняць актыўны ўдзел у конкурсе.

ВЫДАННІ НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ Ў ПОЛЬШЧЫ

Працяг са стар 5

14. З. Лятала і Н. Кучынская: Беларускае слова — Кніга для чытання ў II класе. Тыраж 4.000 экз. 1953 г.
15. Б Івашкевіч: Алгебра для VII класа Тыраж 1.500 экз 1953 г.
16. М Чэканская і Г. Радліч-Руле: Геаграфія для V класа. Тыраж 1.500 экз 1953 г.
17. З Карпінская-Тэпер: Беларускае слова — Кніга для чытання ў III класе Тыраж 1.500 экз. 1954 г.
18. Наш буквар. (Перадрук буквара Н І Сіўкс з некаторымі зменамі) Тыраж 4 000 экз. 1954 г.
19. М Длуская і Я Шэнбрэнер: Гісторыя для IV класа. Тыраж 1.500 экз 1954 г.
20. М Г Серэйскі, М Голіяс, К. Сырэнеўская і Б. Звольскі: Гісторыя для V класа. Тыраж 2.000 экз 1954 г
21. Ч Фатыма і Ч Сціслоўскі: Фізіка для VI класа. Тыраж 2.000 экз 1954 г.
22. З Гансероўская і Г Вайцехоўская: Біялогія для IV класа. Тыраж 1.500 экз 1954 г.
23. Я Каладзейчык: Батаніка для V класа Тыраж 2 000 экз. 1954 г.
24. С. Феліксяк і В Міхайлаў: Заалогія для VI класа. Тыраж 1.500 экз 1954 г.
25. З Карпінская - Тэпер: Беларускае слова — Кніга для чытання ў IV класе. Тыраж 4.000 экз. 1955 г.
26. З. Карпінская-Тэпер і В. Лубнеўскі: Беларускае слова — Хрэстаматыя для V класа. Тыраж 3.500 экз. 1955 г.
27. Ч Фатыма і Ч. Сціслоўскі: Фізіка для VII класа. Тыраж 2.000 экз 1955 г.
28. Б Бараноўскі, Г. Гац, С. Кракоўскі, М. Сюхінскі і В Звольская: Гісторыя для VI класа. Тыраж 2.000 экз 1955 г.
29. Ю. Дуткевіч., Н. Гансероўская і Г Кац: Гісторыя для VII класа. Тыраж 2.000 экз. 1955 г.
30. Г Раабе: Біялогія для VII класа. Тыраж 2 000 экз. 1955 г.
31. М. Чэнская: Геаграфія Польшчы. Тыраж 2.000 экз. 1955 г. (Другое выданне).

У 1956 годзе выйдзе 10 падручнікаў. У гэтым ліку першым выданнем выйдуць: Ю Сташэўскі: Геаграфія для VII класа, У. Станкевіч і Я. Гасеўскі: Беларускае слова — Хрэстаматыя для VI класа, З. Карпінская-Тэпер і Б. Манкевіч: Беларускае слова — Хрэстаматыя для VII класа.

Другім выданнем выйдуць: Беларускае слова для II і III класаў. Геаметрыя для VI і VII класаў, Хімія для VII класа, Арыфметыка для VI класа і падручнік геаграфіі для IV класа.

Так, на працягу пяці з лішкам год выйдуць усе падручнікі для I — VII класаў. Усе — з выняткам падручнікаў граматыкі беларускай мовы, якія прывозяцца з БССР.

Зразумела, што падручнікі не робяцца самі. Трэба было знайсці перакладчыкаў і рэдактараў з добрым веданнем беларускай мовы. Справа была даволі цяжкая, асабліва спачатку, калі перакладчыкі, ды і рэдактары, працавалі без слоўнікаў. З момантам атрымання ў нас у сакавіку 1954 года новага Руска - Беларускага слоўніка, праца стала лягчэйшай. Аднак-жа і надалей адчуваецца патрэба мець польска - беларускі слоўнік.

Над перакладамі падручнікаў і польскіх матэрыялаў для чытанак і хрэстаматый працавалі: Гальяш Бэрнат, Барыс Бройка, Міхал Говар, Герацім Ляшчэвіч, Балеслаў Манкевіч. Людміла Пачыкоўская, Ян Пяткевіч, Ядвіга Радкевіч, Уладзімір Станкевіч. Ванда Суднік, Валянціна Сурын і Наталля Федаровіч.

Выдавецтва імкнецца прыцягнуць да працы над перакладамі як найбольшую колькасць беларускіх настаўнікаў.

Вельмі пажадана, каб настаўнікі прысылалі Выдавецтву (Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa, Pl. Dąbrowskiego 8) або Міністэрству Асветы ці ў рэдакцыю „Нівы" свае заўвагі адносна беларускіх падручнікаў, паказваючы заўважаныя памылкі, розныя хібы, як і выказваючы свае пажаданні.

Беларускаму насельніцтву ў Польшчы патрэбны не толькі падручнікі, патрэбны таксама іншыя кнігі, як літаратура па сельскай гаспадарцы, палітычная і мастацкая літаратура. З мастацкай літаратуры варта было-б выдаць у першую чаргу „Новую зямлю" Якуба Коласа.

Справай выдавання беларускай літаратуры павінна неадкладна зацікавіцца Беларускае Грамадска - Культурнае Таварыства.

БАЛЕСЛАЎ МАНКЕВІЧ

РЭДАГУЕ КАЛЕГІЯ

Адрас рэдакцыі: гор. Беласток, вул. Кілінскага 7/1. Тэлефоны: Гал рэдактар і сакратарыят — 25-89, аддзелы рэдакцыі — 36-43.

Выдавецтва РСВ „Праса"

Умовы падпіскі: на 6 месяцаў — 15 зл 60 гр, на 3 месяцы — 7 зл 80 гр.

Падпіску прымаюць паштовыя ўстановы і пісьманосцы.

Konto w NBP I Oddz. Miejski Nr 102-7-161 w Białymstoku.

Паліграфічнае Прадпрыемства ў Беластоку Т-7-1640

Вясна: — Спыніце спрэчкі, я ўжо тут.

(„Крокодил")

„ДЗЯКУЮ ЗА ЛАСКУ"

Сонца падымаючыся ўгору, штораз цяплей прыгравала. Стружкі вады з растаўшага снегу з журчанием цяклі па баразнах у полі. Зямля ажывала.

Сонечны промень слізгануў па разоры, у заглыбленні якой ляжаў маленькі жаваранак. Мабыць яму ноччу было вельмі холадна, бо ён скурчыўся, падагнуў ножкі і так прытуліўся да зямлі, што трудна было яго прыкмеціць. Пад уплывам ажыццяўляючых, сонечных праменняў, жаваранак выпраставаў ножкі, весела закруціў галоўкай, выскачыў з разоры і, страпянуўшыся, паднняўся ўгору.

І вось пачуўся высока над загонамі яго задорны, цудоўны голас.

— Анупрэй, засланіўшы ад сонца далонню вочы, задзёр галаву ўгору, глядзеў на жаваранка і не мог наслухацца яго шчабятання.

— Эх і спявае! Вось цудоўная птушачка — звястуння вясны, захапляўся худзенькі дзядзька Анупрэй.

Побач з ім, шырока расставіўшы ногі, стаяў грубы Даніла.

— Няма тут нічога цудоўнага — буркнуў Даніла — птушка ды і ўсё, а ты захапляешся нямаведама чым.

Ты вось лепш падумай аб маёй прапанове. Я табе, Анупрэй, зла не жычу — прадаўжаў Даніла.

Ну, на якую хваробу патрэбны табе гэты папар. Няхай сабе ляжыць спакойна. Маеш цяпер мала зямлі — плаціш малыя падаткі. Заарэш папар, то дасунуць такія падаткі, што валасы дыбам стануць.

Ці-ж не лепш табе працаваць на маёй гаспадарцы? Прыдзеш з конікам да мяне, пасрэш, пасееш і падатку плаціць не трэба і заробіш, а мы як добрыя суседзі заўсёды пагодзімся. Я цябе, Анупрэй, не пакрыўджу.

— Ну добра, хопіць ужо, Даніла — адказаў Анупрэй. Нічога з твае гутаркі не будзе. Знаю я добра тваю ласку. Вось ужо шосты год працую ў цябе, можна сказаць парабкам. І што я з гэтага маю? Ані каровкі ў маём хляве ані свінкі. Аднаго коніка, які таксама, як і я, цяжка працаваў на цябе, ледзь здолею выкарміць зімою.

А падаткам ты мяне не страшы. Вось я чуў, што сяляне, якія ўступаюць у гурткі па ліквідацыі папараў, звольнены ад падатку. Народная ўлада працоўных сялян не пакрыўдзіць.

Учора я прачытаў у газеце — прадаўжаў Анупрэй — што яшчэ ў беластоцкім ваяводстве 7,500 гектараў зямлі ляжыць папарам. Падумаць адно — 7,500 гектараў зямлі, на якіх магло-б каласіцца збожжа, ляжыць невыкарыстанай. А ты мне гаворыш не чапаць папараў, якіх у нашай вёсцы звыш 20 гектараў.

Я табе, Даніла, дзякую за тваю „добрую ласку". Больш з мяне ты парабка не будзеш мець. Ды і гутарыць больш я з табой не стану — сказаў Анупрэй злосна і, адвярнуўшыся, накіраваўся ў вёску.

Даніла скрыгануў зубамі і сціснуўшы кулак, пагразіў у след Анупрэю.

Жаваранак дзесці высока ў сіняве неба вясёла спяваў аб вясне.

БАР.

Чаго захацеў

Сёння мама нейк неспадзявана захварэла і ўжо з самага рання ляжыць у ложку ды ехае. Яе зачынілі ў другім пакоі і не пускаюць туды малога Янку, які бачыць, што тата аднак усё-ж такі заходзіць да мамы.

Раззлаваны хлопчык пачынае плакаць. Тата бярэ яго на рукі і супакойвае:

— „Не плач Янка. Бачыш, мой даражэнькі, мама сёння хворая і сягоння да мамы прыляціць такая вялікая, белая птушка якую завуць буслам і яна прынясе маленькае дзіця. Ну, скажы, чаго ты хочаш — сястрычку ці браточка?„.

Малыш моцна задумаўся, а потым адказвае: „— Тата, я хачу коніка".

ВАРТАСЦЬ

Кулак кажа свайму парабку:

— „Ты дурань, я цябе магу некалькі разоў прадаць, ды купіць".

А парабак на гэта:

— „Мусіць шмат варт я, калі мяне можна прадаць і купіць. Але, каб я вас вывез на кірмаш, дык меў-бы бяду з продажам, таму што гультай нікому не патрэбен.

У „Людовай"

— Скажыце, калі ласка, ці можна ў вас што-небудзь добрага з'есці?

— Што-небудзь можна але добрага, выбачце, мы не трымаем.

Тады паверыць...

— Мамачка! Я не пайду замуж за Паўлюка. Ён такі, што нават і... у пекла не верыць...

— Дык што, дочанька — нічога — як цябе возьме, дык тады паверыць.

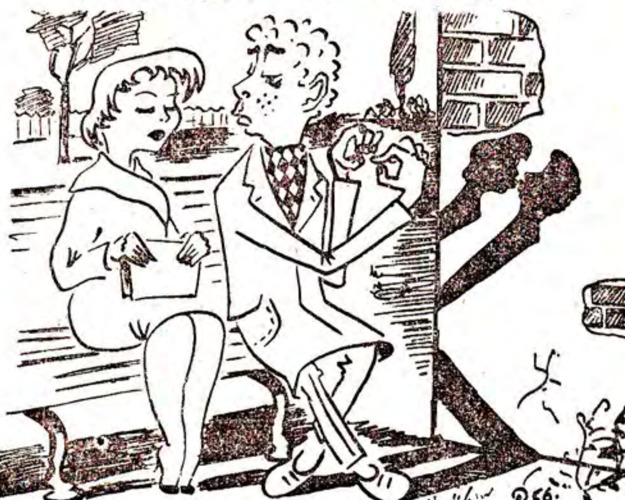

* * *

Крытыку і самакрытыку
Разумею гэтак: —
Гэн убачыў Беласток
У Новака санэтах.

КОРАНЬ

ВЯДОМА, ВЯСНА!

Кітайскія цені...

За кніжкай

Што-ж гэта дзеецца, людзі добрыя! Ездзім мы з Семятыч і Гайнаўкі ў Бельск, з Саколкі ў Беласток, каб купіць беларускую кніжку. Кніжка каштуе 5—8 зл., а дарога 20—30 зл. Нам гэтак нязручна. Мы таксама прытрымліваемся эканоміі.

Чаму ў Бельску можна купіць кніжку, а ў Гайнаўцы нельга? Можа там клімат для кніжкі шкодны?

Зацікавіла мяне гэта, і пайшоў я ў Дом Кніжкі — у Беласток. Дырэктар прыняў мяне вельмі ветліва і паказаў копію ліста, высланага ў Варшаву, з просьбай забяспечыць кніжкамі нашыя паветы.

Што-ж рабіць? Паехаў я ў Варшаву. Выхаджу з вакзала, а душа ў пяткі ўцякла. Вядома, сталіца! На вуліцах рух, большы чым у нас у кірмашовы дзень. Кожны шафёр „стараецца" на мяне наехаць. Пакуль дабраўся да вуліцы Яснай, дык разоў з дзесяць рыхтаваўся памерці.

Уваходжу ў Цэнтральны Дом Кніжкі і трымаю курс проста да загадчыцы імпартнымі выданнямі.

Калі яна ўбачыла мяне, пытае:
— Вам чаго?

— Хачу кніжку купіць — адказваю.

— А вы адкуль будзеце?

— Вядома, з вёскі.

— З вёскі... Дык ідзіце ў сельскагаспадарчы кніжны магазін

Тут ужо я пакрыўдзіўся і кажу: — Вы думаеце, што ў нас у вёсках чытаюць толькі аб угнаеннях, ды аб свіннях? Нам патрэбны розныя кніжкі — і вершы і проза.

— Што-ж вы хочаце, каб я вам кніжкі вазіла?

Узрадаваўся я і гавару: — Вось было-б цудоўна! Калі прыедзеце да нас, мы вам за кніжку і смятанкі і яец дамо. Людзі ў нас вельмі-ж ужо занудзіліся па беларускай кніжцы.

— Ага. — Хочаце, каб у вашых паветах былі кніжкі?

— Вось, вось гэта самае! — адказваю, а сам дзіўлюся, — вельмі-ж здагадлівая гэта грамадзянка.

А яна да мяне гаворыць: — Напішыце просьбу, мы разгледзім і падумаем.

— Просьбу вы маеце з Беластока; думаеце над ёю ўжо два месяцы, ці калі небудзь дадумаецеся, можна-ж даведацца?

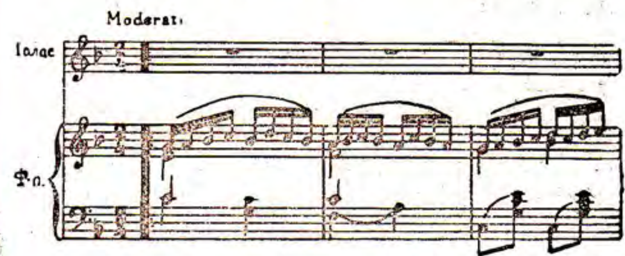
А яна не адказвае, пільна разгледжвае кардонавую цацку з пеўнікам і зайчыкам. Можа праз гэта хацела сказаць, што будуць у нас кніжкі, калі гэты пеўнік запяе.

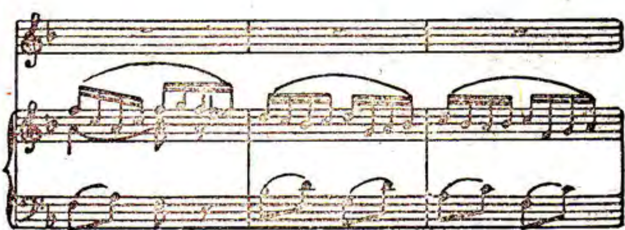
Дзядзька Левань.
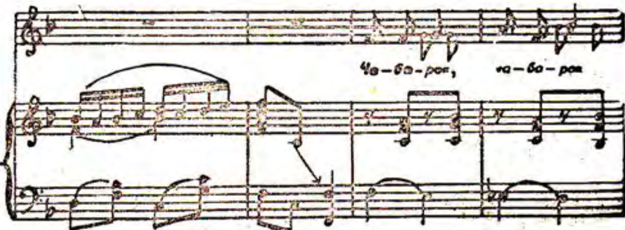
ЧАБАРОК

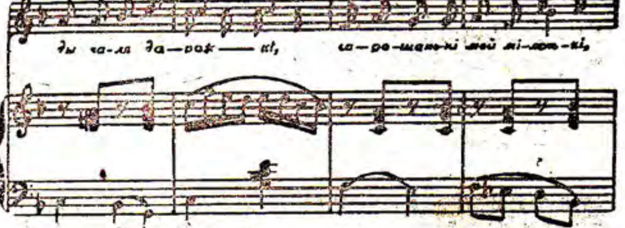
для голаса з ф-но (жартоўная) Запіс і апрацоўка Н. Сакалоўскага

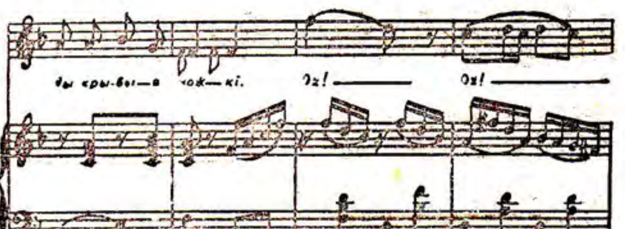
(беларуская народная песня)
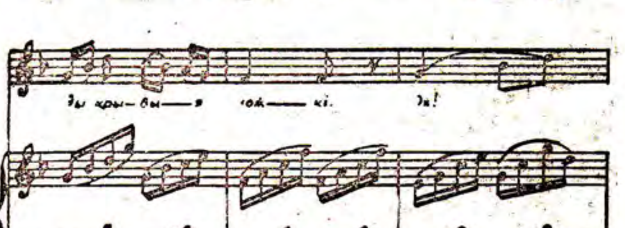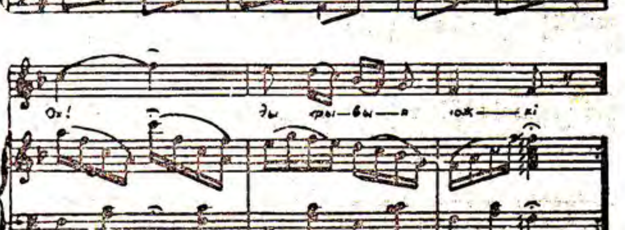

Чабарок, чабарок
Ды каля дарожкі.
Харошанькі мой міленькі,
Ды крывыя ножкі.

А мой-жа ты даўганосы,
Які-жа ты нехарошы,
Каб ты быў такі, як я,
Дык даўно была-б твая.

Каля саду хадзіла
Ды шчыпала вішні,
Дай-жа, божа, кавалера
Ды пад мае мыслі.

Каб і люлькі не курыў.
Табакі не нюхаў.
Чужых жонак не любіў,
Адну мяне слухаў.

Прыказкі і прымаўкі

Адзін дзень варты трох для таго, хто робіць усё ўпару.

Крупінку золата можна знайсці, крупінку часу — ніколі.

Не за сваю справу не бярыся, а за сваёй — не лянуйся.

У добрай арцелі ўсе коні ў целе.

Што аднаму з цяжкасцю даецца, тое калектывам лёгка бярэцца.